

**Kanaa Yakub taṇa
mbo Yusuf taṇa mbo**

Lījira nâbiṇ nî 3

**Kanaa Yakub taṅa
mbo Yusuf taṅa mbo**

Lījira nâbiṅ nî 3

Equipe de traduction massalit

B.P. 4214

N'Djaména

République du Tchad

2019

Langue: massalit, parlée dans la préfecture d'Assounga à l'est du Tchad, et au Soudan, surtout dans l'Etat fédéral du Darfour occidental.

*Traduction du titre: L'histoire de Jacob et de Joseph
La vie des prophètes 3*

Traduction tirée de l'Ancien Testament: Genèse 25:19-34 ; 27:1 - 28:5 ; 28:10 - 35:29 ; 37:1-36 ; 39 :1 - 46:7; 46 :28 - 47:31 ; 49:1- 2.28 - 50:26.

Genre: Saintes Ecritures

Language: Massalit, spoken in the Assounga préfecture in Eastern Chad and in Sudan, mainly in the Federal State of West Darfur.

Translation of the title: The Story of Adam and of Noah
Lives of the Prophets 1

Translation from the Old Testament: Genesis 25:19-34 ; 27:1 - 28:5 ; 28:10 - 35:29 ; 37:1-36 ; 39 :1 - 46:7; 46 :28 - 47:31 ; 49:1-2.28 - 50:26.

Genre: Holy Scriptures

Kitab gi kanaa Mula taṅa ye. Tawrat Musa kitab gilaṅgi molok fasilta 25:19-34; 27:1 - 28:5; 28:10 - 35:29; 37:1-36; 39 :1 - 46:7; 46 :28 - 47:31; 49:1-2.28 - 50:26 kul kanaa masarakam morgoloṅṅaye. Hâgudu kitab igi lîjira nâbiṅ kaṅgalaṅa na nî Yakub mbo Yûsuf mbo ye. Hâgudu kanaa nâbiṅ tuu nîṅa koy inde, yagun guṅa morgoloṅṅiti.

Première édition, 250 exemplaires

First edition, 250 copies

© 2019, Equipe de traduction massalit

Kanaa Yakub taña

*Îwi kanaa nâbi Yakub taña ye. Ti alle kalla yandere,
hâgu kûri tam lândir Mulam kalla tûka.
Kimiñ mbeli taña 12 sutuñ Israyilinta nîñ ûti.*

Lûña Isu ta Yakub mbo

25 ¹⁹ Igi sutu Isag, Ibrahim ta kima gi ta gi ye. Ibrahim ti Isagko tuñana. ²⁰ Isag ti mûco ta Rifga wo tuli-gim sininta 40 tenere. Rifga ti Batuwil ta kima, Laban ta tu ye, i sutu Arami mana ye. Dar îni Fadan Arami ye.

²¹ Isag ta mûco Rifga tuñende. Tuñenden Isag Mulo tûrujina. Mula du rûjiya ta gu kinañ toñonina, Rifga kûnu tarka. ²² In ken kimiñ kûnim imiri. Imin Rifga ngo tire, “Hay, kûnim ngo in andiroñ?” in ru Mulo tânkarna.

²³ Mula du ngo tire, “Kimiñ mbeli sângarkar kûnim ne, luñanin kiñinjir sutuñ mbara ûti. Tu gi tu molok njuñña tûti, sibina gi kâddi gu koro tam tûsti” Mula in tîrnaña.

²⁴ In ken Mula tîrnaña noñ de Rifga wakıt tuñante tûka, kimiñ sângarkar tuñana. ²⁵ Gîlañ nûnana gi ndû ta kooy siñaa furni nurucirna ye. Igi ta jam Isu uruñña.^a ²⁶ In ken tu koy tuñani-gu, tîyar ta Isu to âdingasetu kîbin tuñana.

---

^a25:25 Isu ira-ken “siñaa nurucirna” ira noñ iraye.

Gi ta jam Yakub uruṅa.^b Isag kimiṅ wî tuṅani-gim sininta 60 tenere.

Isu tûkusokandi ta gu ṅeti mbo tûndula-gim

27 Inko sêy inda gu kimiṅ wî kâddinjar ûka. Isu ti maraṅa lo waram nîyembo giyeya nosgiye, Yakub du kanaa nenenda lo fârig molok in ṅelle nîkeyenda ye.

28 Isag kima ta Isu wo toṅoṅe, ṅû seden ṅiṅa nda tânarin tiṅa gi ta jam. Rifga du Yakubko toṅoṅe.

29 Lêle tu Yakub ṅetu kâyiri tinde-de Isu wara molok nîyembo wâci tiyen kar 30 Yakubko ṅgo tire, “Wâci anduyni tige, ṅeti furṅgi gu ândi-ken aṅan!” in tîrnaṅa. Igi mbo Isu wo Edom uruṅa.^c

31 Yakub du ṅgo tire, “ṅeti gu ndide-ken tûkusokandi na gu ândiya ṅan!” in tirnen, 32 Isu du ṅgo tire, “Amoro wâci anduyni tigen, tûkusokandi gu ṅgâru anteyoṅ?” in tirnen, 33 Yakub du ṅgo tire, “Gîlanṅu wallahi rînaṅ!” in tirnen, Isu du wallahi rînaṅ tûkusokandi ta gu ṅeti mbo tûndula.

34 In ken Yakub su ûse furni mbo âbboṅ mbo Isu wo tûna, ṅan laṅan kîl kurnaṅ “Tûkusokandi gu andiso koy anende” in rînaṅ le taka.

---

^b25:26 Yakub ira-ken “ândiṅasetu nîbina” hâgudu “nilila lo, ka wo niliwi” ira noṅ iraye.

^c25:30 Edom ira-ken “furṅgi” iraye.

27 ① Inko sêy inda gu Isag daña kû kosi tesorenden, in ken kima ta Isu tûkuso gu kuruṅ ngo tire, “Kima mbe” tirnen, “Nam” tirnen, ② “Kinaṅ ! Ama daña âka, ṅgannam âytiyoṅ awosende. ③-④ Ama barko mbîto annde. Hassa nima nag gula moroṅ gaka sedo nara, ṅetu numañe ama aṅoṅe gu genin aṅana ma ây-kede barko mbîn !” in tîrnaṅa. ⑤ In ken Isu moroṅ ko sedo kul tanarteyen taka.

Rifga du Isag in ru Isu wo tindiri gu kinaṅ ⑥ Yakubko kuruṅ ngo tire, “Kinaṅ ! Baba na lîyar na Isu wo ṅgo ru tindirin aynaṅa. ⑦ ‘Sedo nara ṅetu aṅoṅe gu mba genin aṅana ma ây-kede Mula to barko mbîn !’ baba na Isu wo in ru tindirin aynaṅa, Isu moroṅ taka. ⑧ Kima mbe, maṅ hassa kana ama mbindiri gu kinaṅ ! ⑨ Hassa sangam gaka, njâkali numuree mbara naren ṅeti numañe baba na toṅoṅe gu nda anin, ⑩ baba na tindam naṅ-ken tiṅana ma tî-kede barko ndîn !” Rifga in tîrnaṅa.

⑪ Yakub du da to ṅgo tire, “Mîyar mbe Isu ti siṅaa nene gi ye, ama du ndû mbe fereta ye. ⑫ Baba mbe ândukuṅaṅ andosiṅ ama alino kosiṅ nal anden barko ândindiye” in tirnen, ⑬ da ta du ṅgo tire, “Nal ndena-ken, nala ili ama andam tûn ! Kana mbe gu kinaṅ, kima mbe ! Gaka njâkali gula na !” in tirnen, ⑭ Yakub du ko njâkali da ta tindam nar tidibana, ti du ṅetu baba ta Isag toṅoṅe gu tena. ⑮ Ili molok Rifga ko bini kalla Isu kima ta kâddi gi ta toṅo ninda ilu kul nar kima ta sibina Yakubko tûna taya,

16 hâgudu Rifga njâkali nîŋ baraa ila kul Yakubko koroo mbo koti mbo ganii feretaa ilam nday 17 ñeti numañe tena gi mbo âbbon̄ mbo Yakubko tûna.

18 Yakub du ñeti gu kul baba ta tindam naŋ ngo tire, “Baba” tirnen, “Nam” rînaŋ “Kimiñ mbeŋam maŋ nga goŋ?” tirnen, 19 Yakub du ngo tire, “Ama Isu, kima na tûkuso gi ye. Maŋ hâbuto ninnderni gu ken nda anara. Malembo gurnaŋa ñuŋa ñugi sede to ñana barko ândi!” in tirnen, 20 Isag du ngo tire, “Ŋgo ken in celcelo de rakoŋ?” tirnen, Yakub du ngo tire, “Mula sedo munje mba tanara arka” tirnen, 21 Isag du ngo tire, “Munje ka, kima mbe, mbûkuŋaŋa Isu goŋ gandoŋ mbosiŋti” in tîrnaŋa. 22 Yakub du baba ta tindam munje tûka, Isag du lûkuŋaŋ ngo tire, “Tûre-ken agaram Yakub ta gi ye, âkuŋuŋan du koroo Isu taŋa de ye” in tîrnaŋa.

23 In ninda mbo Isag Yakubko koroo taŋa siŋaa Isu taŋa noŋ enen tosiŋnden Isu te ru barko tûnin tige. 24 Ma tûn-kede hâkkoy nânkarnu ngo tire, “Nasa mbo, maŋ kima mbe Isu de goŋ?” in tirnen, Yakub du “He, ama Isu ye” in tîrnaŋa.

25 In ken Isag ngo tire, “Kima mbe, ñugu sede to nara gu ândi-ken aŋana barko mbîn” in tirnen, Yakub du ñetu tûna tiŋana, hâgudu mada kâyiñ mbo ena ila tûna taŋana.

26 Hâgudu baba ta Isag ngo tire, “Kima mbe, munje gara mil-mil anden” tirnen, 27 Yakub du munje kû mil-mil tena. Isag du riti binije nî gu kinaŋ barko ñu ngo tire, “He! Riti gi kima mbe Isu ta gi ye. Riti ta gi âsurti Mula barko tûna noŋ nira ye.

❖²⁸ Mula caca âsur nañam tîndinjari-ken,
âsur naña du nîyembo umisen.
Mula gemeta mbo kâyiñ mbo
kâddur nda tunumisen.

❖²⁹ Sutun̄ koroo nañam kû
uji nañam nda tûñ igen.
Lîyarce naña nî nene kû !
Da na tañ kimiñ du uji nañam nda tûñ igen.
Nal ndeno Mula nal tenti,
ka Mula ‘Barko ndîn’ nira ila wo du,
inta wo koy Mula barko tûñti”

Isag in tîrnaña.

Isu koy barko tinnde

❖³⁰ Isag Yakubko barko nû tonoda, Yakub toño lok tîñi-kunun̄ Isu du moroñ molok tara. ❖³¹ Ti koy netu numano ken baba ta tindam kul nar ñgo tire, “Baba, malembo gurnaña nuna ñugu sede ta anara gu gula nana amboro barko ândi !” in tirnen, ❖³² baba ta du ñgo tire, “Mañ ñga goñ ?” tirnen, ti du “Ama kima na tûkuso Isu ye” in tîrnaña.

❖³³ Isag kana gu tinaña-kunun̄ nîyembo de kikirnu ñgo tire, “Ñûgu sede to mba tanara nan barko âña gi ñga yoñ ? Mañ ma gar-kede, ñugu tanara nan tiro barko âña. Hâddiye ti barko tarka” in tirnen, ❖³⁴ Isu du tinaña-kunun̄ kûri tiyen nîyembo koyee ru lôru ñgo tire, “Baba, amboro koy barko ândi !” in tirnen, ❖³⁵ Isag du ñgo tire, “Lîyar na Yakub kar andiliin barka na gu tula” in tirnen, ❖³⁶ Isu

du ngo tire, “Yakub mirsi taṅa nasaa ye, nilila lo ka wo niliwe ye, ti de joo mbîr andilina. Alle tûkusokandi mbo kul hâgudu barko koy mba tula ! Maṅ barko tîlo koy mba lendoṅ ?” in tirnen, 37 Isag du ngo tire, “Ama nene no âsa, tîyarce kooy tiro de nda wâyiriti. Gemeta mbo kâyiṅ mbo nîyembo nda umiseti. Hâgu ama ṅgâru nda antiyoṅ, kima mbe ?” in tirnen, 38 Isu du ngo tire, “Baba, barka tîle gu de nerniyonṅ tu kodok koy ândito nendoṅ ? Ama koy annde !” in ru nîyembo tôrin, 39 baba ta du ngo tire, “Caca âsur naṅam îñarinde-ken umisende-ken, 40 juriya mbo de ṅeti lîyar no nda kadam geti, ke-de njuṅṅa kû lîyar na taṅ koroo molok tîṅ nunarti” in tîrnaṅa.

Isu Yakubko kûrim tîbi

41 In ninda mbo Isu ndâsirnu Yakubko kûrim tîbina, baba îni Yakubko barko tûṅa gi ta jam. Isu kûri tam ngo tire, “Baba mbe hâgu de tîti, tî-ken buruṅ ônoda-ken mîyar mbe Yakubko awuyti” in tîrnaṅa, 42 kaṅgi kinaṅ kar Rifga wo tindila. In ken Rifga kima ta sibina Yakubko kuruṅ ngo tire, “Maṅ kinaṅ ! Lîyar na Isu mboro nduy kûru tabasiṅto tinnde. 43 Kana mbo kinaṅ !, kima mbe : Gurnaṅa gâriṅa gani mîyar mbe Laban mama na hille Harran mo ninda-gim ko ! 44 Ây jey-de lîyar gi kûru tabasiṅin-kodo lândira ka ! 45 Maṅ gena gu nîṅan kûru tabasiṅa-ken kaṅgu nda anjebenin lândir ka. Isu ti mboro

nduyan ti koy tindendiye. Ŋgo ru kimiņ mbara koy lêle tîlem kimbindeyantiyon?” in tîrnaņa.

46 Gi molok Rifga kamba ta Isagko ŋgo tire, “Isu kimiņ kâli sutu Hissiyinta tula ila nî jam jiya mbeg koy âyla. In ken Yakub ti koy mûco Hissiyinta dar gim ninda wî mano tultiyan, anda-molok âyan koy kalla ye” in tîrnaņa.

28 1 In ken Isag Yakubko kuruņ barko nû ŋgo tire, “Mûco Kananiyinta dar gim ninda wî mano gulan, 2 yagun gurnaņa dar Fadan Arami gani ûwa na Batuwil tinda-gim gaka ây mûco kul, mama na Laban to kimo kul! 3 Mula Nasaņana barko ndîn, kimiņ ndî-ken kâddur kû sutuņ kâddur na nî ûwa gûn! 4 Mula barka Ibrahimko tûņa gu kindîn, mboro mbo kimiņ naņa mbo kimiņ naņa nîņ kimiņ mbo. Dar Mula Ibrahimko tûņarni gi kîni tûti, dar hasa marcaņar noņ minda gi” in tîrnaņa.

5 In ken Isag Yakubko tenjebena, ti du dar Fadan Arami gani Laban tam taka. Laban ti Batuwil ta kima ye, ti Rifga ta tîyar te, Rifga du Yakubta Isu mbo nuņana ye. Batuwilta sutu îni gu Arami uriye.

Gâkira Yakub taņ

10 In ken Yakub Birsaba molok tîņ dar Fadan Arami hille Harran mo taye. 11 Lêle tu taye-de âyņge tîliņana gani tuņunte-gim kumo kûjo nundul tibiya. Fi larniņ 12 tuņuni gu kârirnu acokol cukañgi gani molok mundim nanarko, malaykatta Mula taņ lisu yoso ûucucin gâirem tîkala.

13 Tíkali gu Mula acokol molok dole tinden tíkala. Mula ngo tire, “Ama Mula ye, baba na Ibrahim mbo Isag mbo na nî Mula ye. Gani hassa sêy jiya gu mboro mbo kimiñ naña mbo kîmbiti. 14 Kimiñ naña mbo kimiñ naña nîñ kimiñ mbo âbi noñ kâddur kû saba lo garbi, muta lo rî kârcanti. Sutuñ ganu kooy ninda ila ki kinda do barko warketi. 15 Ama gi ya nga mboro mbo ande. Ama ganu ga gu kooy mbesere, gani gim kalla mbo de mbalandirti. Ama inko mbelendiye, yagun hâbi ârnaña gu nda ante de ye” Mula in tîrnaña.

16 In ken Yakub tani molok lîjinar ngo tire, “Nasa mbo Mula gani gim tinden-de ama awosiñndiroñ?” in tîrnaña.

17 Nîyembo kuran ngo tire, “Gani gi nîyembo tûrakari. Nasa ye, gani gi de Mula ta tañi ye, hâgudu disiñe mudi ta ye” in tîrnaña.

18 Ñun subbo de Yakub kurnañ kumo nundul tuñuna gu kul nusul ndil namu loyn, usumu gani gu Mula ta gi tosinjeto tena. 19 In ru gani gu Betel turuñad. Alle gani gi hille Lus urinniye.

20 Ili molok Yakub tente mbo de kûran ngo tire, “Mula amboro mbo sêy gani aye-gim andesero ñeti mbo binije mbo ândunju 21 hâgudu tañi baba mbe tam kalla mbo de andalandiran, igi de Mula mbe ye. 22 Hâgudu kumo andila gi Mula ta tañi tûti” rînañ hâgudu Mulam ngo tire, “Hâbutoo ândunji ila molok kômañ ûtuk nduñ âday na ndis ûtulaña gu sadako nda ageti” in tîrnaña.

---

^d28:19 Betel ira-ken, “Tañi Mula ta” iraye.

29 ❶ In ken Yakub kurnaŋ ka dar sabam ninda ilam taka. ❷-❸ Taye-gim waram sa kano tarka, sa gi lo malta wandaje gi yen, yagun sa kana gu kuma kâddi mbo ûrsaŋa. Wakit rayeje kooy îdirani-ken kuma gu lûtturnaŋ tîce ndaŋan lan rûsaŋ le îkegiye. Yakub sam tukuŋuŋa-gim tîce daraŋ kaŋ sa kanam munje fisan inden tarka.

❹ Yakub rayeje wo ŋgo tire, “Mîyarce mbeŋa, ki ŋgur na koŋ?” tirnen, i du “Mi hille Harran na me” irnen, ❺ ti du ŋgo tire, “Laban Nahur ta kima ta kima gu kosoŋ?” tirnen, i du “He, mose” irnen, ❻ ti du ŋgo tire, “Ti kalla yoŋ?” tirnen, i du “He, kalla ye. Kima kara tîce kul nare ili kima Laban ta Rahil te” in irnen, ❼ Yakub du ŋgo tire, “Âyŋge nîyembo toyora, wakit igi tîce toron sam indinisi gi yande. Kandaŋana kula suro kake!” in tirnen, ❽ rayeje du ŋgo ire, “Mi de saŋan lûtturnaŋ mandaŋanndiye. Rayeje kooy tîran kuma gu lûtturnaŋ mandaŋeye” in îrnaŋa.

❾ Yakub in ru kûre tinda gu Rahil tîce baba ta taŋa kul tara, ti koy raye lo. ❿ Yakub du mama ta Laban ta kima Rahil gu tîce mbo taren tîkala-kunuŋ, kosiŋ ko kuma sa kano ûrsaŋa gu kîsikirit ken lûtturnaŋ tîce mama ta taŋa tandaŋana.

❫ In ninda mbo Yakub Rahilko kîjiraŋi mbo mil-mil ken tôliŋa. ❬ Hâgudu “Ama baba na ta tu Rifga ta kima ye” ru tindila, Rahil du îni yen kosiŋ kârîŋ ko baba

to tindila. 13 Labanko tu ta ta kima Yakub tara indila tinaṅa-kunuṅ kâriṅ ko ndal kîjiraṅi mbo mil-mil ken taṅi tam tanaṅa. Yakub ti du hâbutoo dummo nûka ila kooy mama ta gu tindila. 14 Laban “Ama awosiṅa !” tire, “maṅ mu mbe Rifga ta kima gi ge. Fariṅi mbe gi ge, nugi koy mbe gi ge !” in tîrnaṅa.

Yakub Leyata Rahil mbo gulisa

Ili molok Yakub Laban mbo aye tîlo tuṅuna. 15-18 Laban ti kimiṅ kâli mbara tene, kâddi gi Leya uri, sibina gi du Rahil uri. Leya ti kosi away nira ye, Rahil ti du nîyembo nomoṅesina ye. In ken Laban Yakubko ṅgo tire, “Gîlaṅgu inde de ayo kadam mba gena. Iṅgâru mbûnjetiyān andindil ! Maṅ kima mbe ga gi ta jam inde de kadam mba geteyande” in tîrnaṅa. Yakub du Rahilko ṅoṅin ṅgo tire, “Ama sininta mâri kadam nda anti kima na sibina Rahilko awulte ta jam” in tirnen, 19 Laban du ṅgo tire, “Kaṅgi kânu âṅuyi molok mboro mbîti. Amboro mbo sêy !” in tîrnaṅa.

20 In ninda mbo Yakub sininta mâri kadam nda tena Rahilko tulte ta jam. Rahilko nîyembo toṅoṅe-molok sininta mâri na lêleṅ noṅ de nda ônoda.

21 In ken Yakub Labanko ṅgo tire, “Sininta mûcaṅa wî ônoda, hâgu mûco mbeg ândi taṅu an !” in tîrnaṅa.

22 In ken Laban ka hille taṅa kooy kuruṅ toron jîno tena. 23 Yagun kusaṅ tûka Laban kima ta kara Leya wo kul Yakub tindam naṅ tûṅa, ti du tiro mbo taṅu tena.

24-29 Subbo tîkala gu Leya te! In ken kurnaŋ tîŋ Labanko ŋgo tire, “Gi ŋgâri ye mba genayoŋ? Rahil ta jam ama kadam nda ana! Ŋgo ru andilinayoŋ?” in tirnen, Laban du ŋgo tire, “Gi adi mîni yande, kara kâddi gu le sibina gu kambo mûnjinde” in rînaŋ, “hassa maŋ joo mâri wî kâddi gi mbo nodin hâgudu sibina Rahilko koy mbîn. Yagun hâkkoy amboro mbo sininta mâri kadam genteye” in tîrnaŋa. Yakub du “Kalla ye” rînaŋ joo mâri Leya mbo tuŋuna, hâgudu Laban kima ta sibina Rahilko tûna.

Laban ti kima ta Leya wo kaduma Zilfa uri gu tûna, Rahilko du kaduma Bilha uri gu tûna, kadam nda igete ta jam. 30 Yakub Rahil mbo koy taŋu tena, yagun Rahilko Leya molok toŋoŋe. Hâkkoy sininta mâri Labanko Rahil tula ta jam kadam nda tenteye.

Leya Yakub taŋ kimiŋ tuŋe

31 In ken Mula Leya wo kamba ta toŋoŋnden kosiŋ tiro kimiŋ tûna, Rahil du kimiŋ nuŋenda ye.

32 In ken Leya kûnu raku kima mba tûkuso gu luŋan ŋgo tire, “Mula dabara mbe gu tîkala. Hâgu kamba mbe gi amboro andoŋoŋeti, kimo nda awuŋana gi ta jam” in ru mirsi taŋa Rabin^e turuŋa.

33 Leya hâkkoy kûnu raku kimo mbo luŋan ŋgo tire, “Mula amboro kamba mbe andoŋoŋnda gu kosiŋ hâkkoy kima mbo ândiya” in ru mirsi Chimon turuŋa^f.

^e29:32 Rabin ira-ken, “sîkal, kima mba gu” iraye.

^f29:33 Chimon ira-ken, “ti andinaŋa” ira noŋ iraye.

34 Hâkkoy kûnu raku kimo mbo luṅan ṅgo tire, “Hâgu hâddiye, kamba mbe ama andam de tiriṅti, kimiṅ mbeli kaṅ nda awuṅana gi ta jam” in tîrnaṅa. In ru kima gu Lawi uruṅa^g.

35 Hâkkoy kûnu raku kimo mbo luṅan ṅgo tire, “Hâgu Mulo assu ârnaṅti” in ru Yahuza turuṅa^h. Ili molok luṅa tusula.

Tinndiya mûcoo Yakub taṅa nîṅa

30 1 In ken Rahil ti kimiṅ tuṅenden tîkala-gu, tu ta Leya nuṅe gu tinndiya ke kamba ta gu ṅgo tire, “Amboro koy kimiṅ ândi ! Ândindan âyti !” in tirnen, 2 Yakub du nîyembo ndâsirnu ṅgo tire, “Ama Mula lo kimiṅ luṅa molok mbâṅgayoṅ ?” in tirnen, 3 Rahil du ṅgo tire, “Inko mbo yan kaduma mbe Bilha wo mbî-ken, tiro mbo taṅu gena, kimiṅ kuṅe-ken ama rubbu agen, in ninda mbo ama koy kimiṅ nene gi âwuti” in tîrnaṅa. 4 In ken Yakubko kaduma ta Bilha wo tûṅa mûco tûsa. 5 Bilha kûnu raku kimo mbo Yakub to tuṅana. 6 Rahil du ṅgo tire, “Mula rûjiya mbe gu kinaṅ, kanaa mîniṅa nodu kimo mbo ândiya” in tîrnaṅa. Gi ta jam mirsi Dan turuṅa.ⁱ

^g29:34 Lawi ira-ken, “rinja” ira noṅ iraye.

^h29:35 Yahuza ira-ken “assu” iraye.

ⁱ30:6 Dan ira-ken, “kanaa tonoda” in iraye.

7 Hâkkoy Bilha Rahil ta kaduma gi Yakubko kimo mbo nda tuṅana. 8 Rahil du ṅgo tire, “Ama mu mbo nâṅiku aṅilila” rînaṅ Naftali turuṅa.^j

9 Hâgudu Leya luṅa molok tusulu tosiṅa-kunuṅ, ti koy kaduma ta Zilfa wo kamba ta Yakubko tûṅa kimiṅ tuṅete ta jam. 10 In ken Zilfa Yakubko kimo mbo nda tuṅana.

11 Leya du ṅgo tire, “Ama ândayṅa” rînaṅ, kima gu Gad turuṅa.^k

12 Hâkkoy Zilfa Leya ta kaduma Yakubko kimo mbo nda tuṅana. 13 Hâgudu Leya ṅgo tire, “Kûru abasiṅa ! Iyaṅata kooy ‘kûru nabasiṅa’ ambureti” in rînaṅ Achir turuṅa.^l

14 Wakit gemeta efere-gim Rabin âsurum ko ûruk laṅan kimiṅ uṅe gu raku da ta Leya wo nda tanara. Rahil tîkala-gim, Leya wo ṅgo tire, “Ûruk laṅan kimiṅ uṅe kima na nda tanara gu maṅ amboro ândindiyon ?” tirnen,

15 Leya du ṅgo tire, “Maṅ kamba mbe gu gula gu koy ndandanarkinden, ûruk laṅan kimiṅ uṅe kima mbe mba tanara gu koy ninndeyon ?” in tirnen, Rahil du ṅgo tire, “E, inko mbo yan, maṅ ûruk gu ândi-ken, âmin Yakub takaa mboro mbo tuṅunni” in tîrnaṅa.

16 Nerem tûka Yakub âsurum molok tare-gim Leya tîṅar ndal ṅgo tire, “Âmin taṅi mbem garte, ama ûruk

---

^j30:8 Naftali ira-ken, “nâṅika” ira noṅ iraye.

^k30:11 Gad ira-ken, “nândayṅa” iraye.

^l30:13 Achir ira-ken, “kuru basa” iraye.

laṅan kimiṅ uṅe gi mbo mbûndula” in tîrnaṅa. In ken kusaṅ tûka Yakub taṅi Leya tam ko tuṅuna.

17 Hâgudu Mula kana Leya to tinaṅa, ti kûṅu raku kimo mbo turlaṅo Yakubko nda tuṅana. 18 In ken ṅgo tire, “Kaduma mbe gu kamba mbo âṅa gi ta jam Mula ajurko ândiya” in rînaṅ, tiro Yasakar turuṅa.^m

19 Hâkkoy Leya kûṅu raku Yakubko kimo mbo itilaṅo nda tuṅana. 20 In ken ṅgo tire, “Mula atu kallo ândiya. Hâgu kamba mbe kallo ândibinti, kimiṅ iti nda awuṅana gi ta jam” in rînaṅ, Zabulun turuṅa.ⁿ 21 Hâgudu Zabulunko nurcu kimo karo luṅan, mirsi taṅa Dina turuṅa.

22-23 Hâgudu Mula Rahilko ndâyṅar rûjiya ta gu kinaṅ kimo tûṅa, Rahil du kûṅu raku kimo mbo luṅan ṅgo tire, “Mula nîkiya molok ândindiṅa. 24 Kima tu koy rok ken ândin !” in rînaṅ, mirsi taṅa Yusuf turuṅa.^o

Yakub malta tige

25 Wakit Rahil Yusufko tuṅana-gim, Yakub Labanko ṅgo tire, “Hâgu andele-ken dar mbem âlan. 26 Hâgu mûcoo mbeṅa mbo kimiṅ mbeṅa mbo ândi-ken awula dar mbem an. Îni jam ama kâddu kadam nda ana. Igu maṅ koy gose” in tirnen, 27 Laban du ṅgo tire, “Kima mbe, ama mbindiri gu kinaṅ: Andoṅoṅe-ken amboro

^m30:18 Yasakar ira-ken, “ajur” iraye.

ⁿ30:20 Zabulun ira-ken, “kallakandi” iraye.

^o30:24 Yusuf ira-ken, “rok geya” iraye.

mbo si ! Ama nînjikal awosiņa maņ jiya do Mula barko ândiya malko ana. 28 Kire na gu andindilin mbîn” tirnen, 29 Yakub du ņgo tire, “Maņ koy jere ņgo nindo kadam nda ana, ama anda dol malta naņa kâddur ûka. 30 Alle malta baka de nere, ama taņi nam ara-molok kâddur ûka. Ama taņi nam ara-molok Mula barko ndîya. Hâgu ama ņgannam mbeņ kadam anteyoņ ?” in tirnen, 31 Laban du ņgo tire, “ņgâru mbîtiyoņ ?” tirnen, Yakub du ņgo tire, “Hâbuto ândiyan. Kana ama ara gu ņoņinan, ama ûyom koy malta naņam suro nda kîke adal ageti. 32 Âmin malta naņam kûde ko tîce rôņari mbo dûni mbo hâgudu âjoci dûni mbo kooy andeleņin, wî de kire mbeņa ûn” rînaņ, 33 hâkkoy ņgo tire, “Ujim malta mbeņam ko jîkalin, jâwi rôņi nando sî rôņi nando jâwi dûņgi nando raka-ken, ila mbeņa yande aniņana ye. Kûri mbem kalla yoņ kalla yandoņ gosiņti” in tirnen, 34 Laban du ņgo tire, “Kalla ye, maņ ra gi noņ de men !” in tîrnaņa.

35 Lêle ilim de Laban kurnaņ njultari rôņari mbo tîce sesi rôņari mbo hâgudu tîce sesi jîsaa nene mbo ârmbal dûni mbo kooy ndeleņ kimiņ taņ mbeli wo tûņa. 36 Malta tendeleņa ila wo Yakub tinda-molok keņeņ gani nellekandi joo kaņ mo wâkayim tanaņa. Yakub du malta niriņa ila suro tîke.

37 Hâgudu Yakub sîņgee kaņ sutu but-butu molok firakta nenteņ kul nar baraa tuu njeten tuu le sîņgee njorii nene tûsa. 38 Firakta njorii nene ila teberegta tîce kar saa waņe ilam tunduņa, sîņgee njorii nene ila sero ummusi-ken njâkali mbo ârmbali mbo rôņari unete

ta jam. 39 In ken tîce sîngee njorii nene ilam munje ummusin kimiñ rônari mbo riñari mbo jillañ mbo uñana.

40 Hâgudu Yakub âjoci Laban taña wo keñeñ but sù âriñ tañ rônari mbo hâgudu dûni mbo ila tanjanin rônari uñe. In nindam mbo Yakub malta ken Laban taña tela ûngurtarninde.

41 Hâgudu tîce mbo âjoci mbo sesi numuree ila ummusite tûka-ken sîngee njorii nene ila teberakta uji îniñam tunduñin ummusigiye. 42 Yagun tîce mbo âjoci mbo bereje ila saa wañan ware-ken sîngee njorii nene ila wo uji îniñam tunduñ-kede ummusigiye. In ninda mbo tîce mbo âjoci mbo bereje ila Laban taña ûka, numuree ila du Yakub taña ûka.

43 In ninda mbo Yakub malta kâddur nene gi tûka. Malta kâddur tene, majiri mbo kadumari mbo dîrije mbo lerker mbo kooy de tene.

Yakubta Laban molok nûrkan îña-gim

31 1 Inko sêy inda gu Laban tañ kimiñ ngo ire, “Yakub malta baba mîni taña kooy kul ti namariya tûka” in irnen Yakub tinaña. 2 Tîkala gu Laban tiro mbo alle noñ yande, Laban ti ûyo nda tandanana.

3 In ken Mula Yakubko ngo tire, “Dar babañ naña nî, gani kîni gim lân, ama mboro mbo andeti” in tîrñaña. 4 Yakub ti mûcoo taña Rahil Leya mbo kuruj, “Waram ama gani malta mbo anda-gim kare !” in tîrñaña. 5 Wara ngo tire, “Ama asere gu baba kîni alle noñ yande, ûyo

mba tandraṇana. Yagun baba mbe ta Mula amboro mbo ye. 6 Ama baba kīnu nīye tīle mbo nda kadam ana gu ki koy kose. 7 Ilim kūde baba kīni andiliin kire mbeṇ mūcaṇa wī joo ūtuk mba tūndula. Yagun Mula tāṅgaya saṇan hābuto bīyo mba tennde. 8 Gīlaṅgu baba kīni ‘Kire na gi tīce rōṇari ye’ tirnen, i rōṇari uṇana. Hāgudu ūya rīnaṇ ‘Kire na gi tīce jīsaa nene ye’ tirnen, i jīsaa nene de uṇana. 9 In ninda mbo de malta baba kīni taṅ Mula kēnju amboro āndiya” Yakub in tīrnaṇa.

10 Hākkoy ṅgo tire, “Wakit tīce ummusi-gim, ama gārirem njultari tīce rōṇari mbo jīsaa nene mbo jillatiṇ mbo de ummusen ākala. 11 Gārirem malak Mula ta ṅgo tire, ‘Yakub’ tirnen, ‘Nam’ arnen, 12 ti du ṅgo tire, ‘Ama Laban nda tige gu kooy ākala. Kūjo lamina kallo sīkal : njultari tīce wo nummusi wī kooy rōṇari mbo jīsaa nene mbo jillatiṇ mbo de ye. 13 Ama Mula ye, Betel mo nda ājiṇara, gani maṅ kumo ndil ṇamu loyn usumu ken, ‘Maṅ Mula mbe ge’ rīnaṇarni gi lo ama ye. Hāgu gurnaṇa dar igi molok dīṇa dar babasi naṇa nī gim lān!’ Mula in ru andindila” Yakub in tirnen, 14 Rahilta du Leya mbo ṅgo ire, “Mi wī baba mīni ta mal mo mene gu menende. Taṅi baba mīni gi ta gim urtu koy menende. 15 Inko yandan ṅgo ru ti gemaṇ noṅ amboron tiṇanoṅ? 16 Hāgu malta baba mīni taṅ Mula kēnju tula ila mīniṇa mbo kimiṇ mīniṇa nīṅ mbo de ye. In ken hābutoo Mula ndindila ila kooy ken!” in īrnaṇa.

17-18 In ken Yakub malta taṇa nījiri mbo hāgudu riyalta mbo mamunta taṅim kūde tene ila mbo gani

Fadan Arami uri-gim tena ila kooy de kul kimiņ taņa mbo mûcoo taņa mbo dîrijem nunduņuj dar Kanan baba ta Isag tindam sîr ken taye.

19 Nurun îņari-gim Laban kûyere, siņa tîce nîņa teferen takare. Waye-gim Rahil kûjurta baba ta taņa ila niņan kul taka. 20 Yakub taye gu Laban sutu Arami mana gu nûrkan tindil-kede taka. 21-25 Hâbutoo taņa kooy de kul kâriņ bar Furatko lin gani tukuņi Jilad uri gu nanjaņ ko lukuņuj tundu tucuņa.

Lêle kaņgalaņa gim Labanko Yakub târiņa ru indila. In ken Laban du tîyarce taņa kul Yakubko tûrcuņa. Rûcu-de joo mârîm kuma Jilad mo tanarka.

Yagun Mula Laban sutu Arami gu gârirem nda kar ņgo tire, “Ŋgâcirnu ! Hâbuto in Yakubko nda rînaņan, bîye mbo yoņ kalla mbo yoņ !” Mula in tîrnaņa.

In ken Laban Yakubko gani tukuņim Jilad mo tundu ken tinda-gim tanarka. Laban koy tîyarce taņa mbo gani tûkuņim tundiņ ucuņa. 26 In ken Laban Yakubko ņgo tire, “Gi ņgâri ye mba genayoņ ? Ŋgo ru andiliin kimiņ mbeņa ņorim enja noņ gulayoņ ? 27 Ŋgo ru ândunurkan andindil-kede gâriņayoņ ? Andindilar-ken kallakandi mbo de gaņ-gaņ mbo jaņgalo ke mbenjebentiyere. 28 Maņ andela kimiņ mbeņa mbo kîjiraņu âyņnde. Maņ gena gu kaņgi hâbuto nosenda noņ gena” Laban in tîrnaņa.

29 Hâkkoy ņgo tire, “Ama saņan bîyo nda anti. Yagun baba na ta Mula gîndikan gârirem mba kar ņgo tîrnaņa, ‘Ŋgâcirnu ! Hâbuto in Yakubko nda rînaņan, bîye mbo

yoŋ kalla mbo yoŋ !’ Mula in ru andindila. 30 Maŋ hâgu baba na ta taŋu ndâyu gaye. Yagun ŋgo ru kûjurta mbeŋa niŋanoŋ ?” in tirnen, 31 Yakub du ŋgo tire, “Ama mbûnurkan aye gi maŋ kimiŋ naŋa ândinjitiyen kuran îya ru mbûnurkan âyŋara. 32 Yagun kaŋgi minta mana kûjurta naŋa tenen raka gu luy ! Mamunta mîniŋa lîyarce naŋa nîŋ ûyom kooy lûtturana hâbuto no raka-ken kooy kul !” in tîrnaŋa. Yagun Yakub ti Rahil lo kûjurta tiniŋano tosende.

33 In ken Laban tundi Yakub ta mbo Leya ta mbo kadumar mbara na nîŋa mbo lay tûtturana gu hâbuto tarkende. In ken tundi Leya ta molok tîŋar Rahil ta tundim taya. 34 Yagun Rahil kûjurta ila kul sârîg dîri ta gi molok dîsir nurkan dole tuŋuŋa. Laban tundu lûtturan kûjurta taŋa tarkende. 35 Rahil du baba to ŋgo tire, “Baba mbe, ndâsirnan ! Ado ne-yaka awurnaŋnde” in tîrnaŋa. Nîyembo tûtturana gu koy kûjurta taŋa tarkende.

36 In ken Yakub ndâsirnu Labanko ŋoron ŋgo tire, “Ama ŋgâru nda ana ? Jiniye mbe gi ŋgâri yaka andurcu andanarkoŋ ? 37 Mamunta mbeŋa kooy lûtturana gu ŋgâru rakoŋ ? Hâgu hâbuto no raka-ken lîyarce mbo mîyarce mbo inda-gim de ndîŋar ândinjikâl ! I mintam bîyo nena tinda-ken raku osiŋti” in rînaŋ, 38 hâgudu ŋgo tire, “Ama mboro mbo sininta 20 aŋuna. Jôci mbo tîce mbo kimiŋ wanjalnde, ama âriŋ naŋa tîlo koy aŋannde. 39 Tîce waram sede tayana ila koy nda anarnda gu gâlû rofol kaffu mbena. Tîce kusaŋ iniŋana mbo duro iniŋana mbo ninnden ama kaffu mbena. 40 Duro âyŋge uŋa mbo

dabaro lajo kusaŋ wasarŋo lajo tani koy arne-kede 41 mboro mbo sininta 20 aŋuna. Ama mboro mbo sininta 14 kimiŋ kâli naŋ mbara na wî nî jam kadam ana, hâgudu sininta iti malko ante ta jam kadam ana. Ilim kûde kire mbe mûcaŋa gu joo ûtuk mba nûndula” Yakub in rînaŋ, 42 hâkkoy ŋgo tire, “Mula babasi mbeŋa nî, Mula Ibrahim ta, baba mbe Isag koy turake-gi, amboro mbo yere. Yagun amboro mbo yandir-ken koro fere andel-ken atiyere. In ken Mula dabara mbe gu sîkal kidime mbeg ke andirni gu sîkal, lêle naraŋa-gim gârirem, ti ama bîyo annda gu koso ndindila” Yakub in tîrnaŋa.

Laban mbo Yakub mbo gûco geya

43 Hâgudu Laban du Yakubko ŋgo tire, “Kimiŋ kâli wî kimiŋ îniŋa mbo kooy de mbeŋa ye, tîce koy mbeŋa ye, hâbutoo jere wî kooy de mbeŋa ye. Yagun ama hâgu hâbuto kimiŋ mbeŋ kâli mbo kimiŋ îniŋ uŋana ilam mbo saŋan bîyo nda anndiye. 44 Hâddiye ka, amboro mbo mboro mbo gûco men! Usumi gûca mîni ta gu amboro mbo mboro mbo mosinjete ta jam munduŋ!” Laban in tîrnaŋa.

45 In ken Yakub du kumo usumu tenteyen nar tindila. 46 Hâgudu tîyarce wo ŋgo tire, “Kômaci kendeleŋa gani gim toroni” in tirnen, i du kômaci ndeleŋ gani tîlem odorona. In ken kômaci odorona ilam munje inisina. 47 Laban ti gani gu Yajar Sadusa turuŋa, Yakub du Jalid turuŋa.

48 Hâgudu Laban ŋgo tire, “Kômaci modorona wî amboro mbo mboro mbo âmin gûca mena gu âmbandandaynjiriteye” in tîrnaŋa. In ru kuma gu Jalid turuŋa.^P 49 Laban du ŋgo tire, “Mula miñjiran koy ambeseren!” In ru mirsi tu koy Misfa^Q turuŋa. 50 Hâkkoy ŋgo tire, “Kimiñ mbeŋa away nindiran! Mûcoo tuu gulan! Kaŋgi ñuri mînim nayte kûyan koy, Mula de ndesereti” in tîrnaŋa. 51-52 Hâkkoy Laban Yakubko ŋgo tire, “Kuma ama andila gi mbo hâgudu kômaci modorona wî mbo lardi mîni ye. Ama mañ jiyam bîye mbo akindiye, mañ koy ama andam bîye mbo garndiye. 53 Ûwañ mîniñ Ibrahim mbo Nahur mbo na nî Mula, ti de kanaa menen koy amborgoren!” in tîrnaŋa. Gim de Yakub Mula baba ta Isag turake gu wallahi tîrnaŋa. 54 In ken Yakub sadako gani tûkuñi-gim dole tiban tîyarce taŋa mbo Laban tañ tîyarce mbo turuŋa ñan gani tûkuñi-gim uñuna. 55 Laban subbo elele de kurnaŋ kimiñ kâli taŋa mbo kimiñ îniŋa mbo mil-mil ken barko ñû le gani tam tâlana.

Yakub tîyar ta Isu wo guraka

32 1 Hâgudu Labanta wâlana-kodo Yakubta bûrtim kiye wayi-de malaykañ Mula taŋa mbo îdirana. 2 Yakub sîkal ŋgo tire, “Igi dûkum malaykañ

^P31:48 In ira-ken, “Kuma gûca mena gu âmbandandaynjirite” iraye.

^Q31:49 In ira-ken, “anday” iraye.

Mula taña nî gi ye !” in tîrnaña. In ru gani ilu Mahanayim turuña.^r

③-⑤ Hâgudu Yakub ka taña mana kuruñ ñgo tire, “Ama kinta úyom gani Sayir uri dar Edom mo mîyar mbe Isu tinda-gim kembenjebenti. Kaka-ken nene mbe Isu wo ñgo ru ndili ya, ‘Mi ka maji na Yakub ambenjebena me. Yakub ñgo tîrnaña, dar mîni molo âyñara-kunuñ Laban tindam de andirniye. Hâgu dee mbo tîce mbo lerker mbo majiri mbo kadumar mbo kooy ane. Ka mañ jiyam anjebena ila mbindilin ama a-ken kalla mbo de ambadal’ in ru Isu wo ndili” Yakub in tîrnaña.

⑥ Ka Yakub tenjebena ila ko lândir Yakubko ñgo ru indiri ya, “Mi lîyar na Isu mbo mîdirana, ti koy tare, ka 400 mbo tare” ru indila.

⑦ In îrnaña tinaña-kunuñ Yakub nîyembo kuran ka mbo tîce mbo dee mbo hâgudu dîrije mbo gani mbara neneñar ⑧ kûri tam ñgo tire, “Isuta darañi tu mbo tîran usurunan koy, darañi tu gi du tîñteye” in tîrnaña.

⑨ Hâgudu Mulo rûjun ñgo tire, “Mula, ûwa mbe Ibrahim ta Mula, hâgudu baba mbe Isag ta Mula ! Mañ ñgo mba rînaña ya, ‘Mañ dar na gim ka naña ây ninda ilam lân ! Ama kallo nda an’ in rînaña. ⑩ Ama mañ jiyam sibina ye, maji na ye, yagun andoñoño kallaa de mba ge alle gûrana-gim de jey. Alle bar Urdunko alini-gim buta mbe gi kede hâbuto anendire. Hâgu malta darañ mbara ane. ⑪ Ama mboro mbûruji, mîyar mbe Isu ta juriya

---

^r32:2 Mahanayim ira-ken, “dukumta mbara” iraye.

molok ândindiņ. Isu kar amboro mbo mûcoo mbeņa mbo kimiņ mbeņa mbo kooy ambayante gu awurake. 12 Yagun maņ koy alle ņgo ru andindila, ‘Kallo nda anti, hâgudu kimiņ naņa mbo kimiņ naņa nîņ kimiņ mbo kâddur boro madaldi ta noņ nda âsti, kâddurkandi to ka saņan intinndiye’ in ru andindila” in ru Yakub tûrujina.

13 Lêle ilim Yakub gani Mulo tûrujina-gim ņunin malta tanara ila molok tîyar ta Isu wo atu tûnte-yaka 14 tîce 200, njultari 20, âjoci 200, âriņ 20, 15 dîrije 30 kimiņ jî wandaje ila mbo koy, dee 40, marce 20, lerker 20, hâgudu lerker marce ûtuk ndeleņ kul, 16 malta ila wo majiri wo neņeņ ņû ņgo tire, “Ûyom kûka daraņi mbo daraņi tu mbo ñelle-ñelle kûki” in tîrnaņa.

17 Hâgudu Yakub maji ûyom mana gu kâyin ņgo tire, “Maņ gaye-de mîyar mbe Isu ndarku ‘Maņ ņga goņ ? 18 ņgur gagiyon ? Malta ninje wî ņga taņa yon ?’ in ru ndâņkarnan 18 maņ du ņgo ru ya, ‘Malta wî maji na Yakub taņa ye. Ti atu tîyar ta Isu tindam andejebena anare ye. Ti koy dummo tare’ in ru ndil !” Yakub in tîrnaņa.

19 Hâgudu majiri taņa mbarlaņa mbo kaņgalança mbo hâgudu ka kooy dummo malta mbo nare ila kanaa maji ta gîlaņ na ilu tindila gi noņ de ru tindila. In ken ņgo tire, “Isu mbo kîdiranan kana tîle ilu de kûrani. 20 Tiro ndili, ‘Maji na Yakub, ti koy dummo tare’ ru ndili” in tîrnaņa. Yakub kûri tam ņgo tire, “Atiņ ûyom anjebena ila mbo Isu wo kûru andunjurte. Ûyo-ûyo mîdiranan koy kallakandi mbo de andandalti” in tîrnaņa.

21 In ken atin wî ûyom wanaña, ti du dûkum mo tununteyen tiriña.

Yakubta kañgi tu mbo ûcesina gi

22 In ken kusañ tûka Yakub kurnañ mûcoo tañ mbara mbo kadumari mbara mbo kimiñ taña 11 mbo bar Yabukko tindilina. 23 Kimiñ mbo hâbutoo tene ila mbo kooy kul nindilin 24 ti tîle de tiriña. Kañgi tu tara kûco-de heluñ uñuna. 25 Kañgi gi nûnuco-de sañan Yakubko tôdilnden tîkala-gu, awo rîfil njutko tudaña. 26 Kañgi gi Yakubko ñgo tire, “Gani yes tirin tige andelin an” tirnen, Yakub du ñgo tire, “Barko ândindan mbela gakindiye” in tîrnaña.

27 Hâgudu kañgi gi du ñgo tire, “Mirsi nañ nga yoñ?” tirnen, ti du “Mirsi mbeña Yakub ru amburi” tirnen, 28 kañgi gi du ñgo tire, “Âmin na kede, mirsi Yakub mburiteyande, mañ Mula mbo ka mbo koy nûnucesin neñelila gen Israyil^s mburiteye” in tîrnaña.

29 Yakub du kañgi gu ñgo tire, “Mañ koy mirsi naña andindil” tirnen, kañgi gi du ñgo tire, “Ñgo ru mirsi mbeña ândañkarigiyoñ?” rînañ ilim de barko tûña.

30 Yakub ajab rînañ gani gu Fanayil^t kuruñ ñgo tire, “Ama Mula mbo ûyo-ûyo misirirna gu koy âynde” in tîrnaña.

---

^s32:28 Israyil ira-ken, “Mula mbo nûcaña ye” iraye

^t32:30 Fanayil ira-ken, “ûyo Mula tañ” iraye.

31 In ken âyŋge tîŋara-kodo bar Fanayilko lin awo todoriŋa gi tiyen nâbati taka. 32 In ena-kunuŋ Israyilinta âmin-âmin koy nugi biŋa njut to inendaye ûwa îni Yakubko awo toriŋ njutko udaŋa gi ta jam.

Isuta Yakub mbo uŋuŋurna-gim

33 1 In ken Yakub ka taŋa mbo uŋuna kurnaŋ kûjo tamina gu tîyar ta Isu nelle lok ka 400 mbo taren tîkala. In ken Yakub du kimiŋ taŋa mbo mûcoo taŋa Leya mbo Rahil mbo kadumari îniŋa mbo gani as teneneŋara.

2 Kadumari wî kimiŋ îniŋa mbo ûyom sû hâgudu Leya wo kimiŋ taŋa mbo nunurcuŋ hâgudu Rahilko kima ta Yusuf mbo Leya wo tunurcuŋa. 3 In ken Yakub du ûyo îniŋam kû ganim mo joo mâri tûŋ ken tîyar tam munje tara.

4 Isu du kêriŋ kar tîyar to bâw ken mil-mil tena ôliŋa.

5 Ôliŋa, Isu kûjo lamin mûcoo mbo kimiŋ mbo sîkal ŋgo tire, “Mboro mbo niye wî ŋgata yoŋ?” tirnen, Yakub du ŋgo tire, “Isu nene mbe, wî Mula andoŋoŋin ândiya ye” in tîrnaŋa.

6 In ken kadumari kimiŋ îniŋa mbo munje kû tûŋ ena, 7 hâgudu Leyata kimiŋ taŋa mbo koy munje kû tûŋ ena, hâgudu Yusufta da ta Rahil mbo koy munje kû tûŋ ena.

8 Hâgudu Isu ŋgo tire, “Malta wanaŋin mîdirana ila kooy ngâru genteyoŋ?” tirnen, Yakub du ŋgo tire, “Isu nene mbe, ama maŋ malta wî kul kûru basiŋto annde” in tîrnaŋa.

9 Isu du ngo tire, “Mîyar mbe, ama malta kâddur ane, naña anndende, mañ kul” tirnen, 10 Yakub du ngo tire, “Lala, Isu mîyar mbe, amboro andoñoñe-ken ati mbe gu kul, ama lo mbîya ye. Ama ûyo naña âkala-ken Mula tañ ûyo âkala noñ andire, mañ kallaa mbo andandala gi ta jam. 11 Mîyar mbe, kanaa malasiran, ati ama mbîya gu kul ! Mula andoñoñin hâbutoo kâddur ândiya” in tîrnaña. In ninda mbo Yakub Isu wo telebena ati gu tula.

12 Hâgudu Isu ngo tire, “Kurnañi minta mbo man ! Ama kinta mbo gê aye-ken mâlan !” tirnen, 13 Yakub du ngo tire, “Nene mbe, kimiñ sibinaa walanjiso gose, hâgudu malta ane wî ârmbali mbo dâkali mbo sibinaa ene. Nîyembo ninjesin lêle tîlem anaña-ken kooy îsenti. 14 Ama ara gu kinañ, nene mbe. Hâgu mañ ûyom ko, ama du malembo kiye kimiñ mbo malta mbo male-malembo ninje gani na Sayir mo mukuñuñti” in tîrnaña.

15 Isu du ngo tire, “Inko tûkan, ka mbeña gê mara mana tuu nda ale-ken kinta mbo gê kare” tirnen, Yakub du ngo tire, “Ŋgo ru ka mba letiyon ? Mañ andoñoñina molok hâddiye, le lân, nene mbe” in tîrnaña.

16 In ken lêle ilim de Isu ka taña mbo gani ta Sayir uri-gim wâlana.

Yakub dar Kanan mo tukuñuña-gim

17 Yagun Yakubta miriñ gani Sukut uri-gim ko tañu kedel hâgudu sângasi gîriñesi nene malta nîñ ena. Ili ta

jam gani gu Sukut^u uruṅa. 18 In ken Yakub dar Fadan Arami molok tare gu bûrtim nda nûka-kede kallo de hille Chakim dar Kanan mo tukuṅuṅa. Hillo rafin munje tunuṅa. 19 In ken Hamur taṅ kimiṅ molok jeribo tundiṅ ucuṅa ilu riyalta fuddaṅ 100 mbo ron tula. Hamur, ti Chakim ta baba ye. 20 Gani ilim koy Yakub ganu Mulo sadako malta tibako nda tigeto kômaci mbo tena. Gani gu “Mula Israyil ta Mula ye” turuṅa.

Chakimta Yakub taṅ kimiṅ mbo Dina ta jam wâniki

34 1-2 Dar Yakubta inda ili sutu Hîwiyinta nî ye. Dala îni gu Hamur uriye, dala gi ta kima gu Chakim uri. Inko sêy inda gu lêle tu Yakub ta kima kara Dina, Leya ta gi, îni molok tîṅ kimiṅ kâli dar gi taṅa tîkalni taka. Chakim du Dina wo tîkala-kunuṅ, gû mbo kul naṅ kâlikandu nda tandaṅana. 3 Chakimko Dina Yakub ta kima gi nîyembo kûrim nda taka, ṅonin kanaa numañee mbo de leben tunduṅunirinto tinnde. 4 In ken Chakim baba ta Hamur tindam ko ṅgo tire, “Kima kara gu jîse andenin mûco mbe tûn” in tîrnaṅa.

5 Yakub du Chakim kima ta Dina wo kâlikandi ta gu nda tandaṅana gu tinaṅa, yagun tûrande, wil in nînarnu rûse tinde-de kimiṅ taṅa waram malta mbo nindirniṅa ila wara. 6-7 Yakub taṅ kimiṅ wî du tu îni gim nûka gu inaṅa-kunuṅ nîyembo ndâsirnu wara molok kar ṅgo ire, “Chakim nîyembo hâbuto bîyo sutu Israyilintam tena,

^u33:17 Sukut ira-ken “gîriṅgesi” iraye.

kâlikandi Dina ta gu tандана. Igi hâbuto nîyembo bîye ye, nûkndite noŋ nindo tena” in îrnaŋa.

Yakub taŋ kimiŋ baba înim ma war-kede Hamur Chakim ta baba, kima kara gi ta baba gi wo tâŋkarniteyen ko 8 ngo tire, “Kima mbe Chakimko kima kîni Dina tindam nîyembo kûri nda taka. Kare jîse menin mûco ta tûn! 9 Kimiŋ kâli mîniŋa kulisi-ken, mi du kîniŋa mulisi-ken jîse mîrarin 10 Ki minta mbo gani tîlem de kinde-ken, ki koŋoŋo-de sêy dar gu koyok kigetî” in tîrnaŋa.

11 Hâgudu Chakim ti koy Yakub Dina ta baba tindam ko Dina taŋ tîyarce koy wara îdirana ngo tire, “Kana ama ara igu koŋoŋina-ken hâbutoo kinnde wî kooy de kîmbiti. 12 Sidag kinnde gu nduŋi, atiŋ kâddur kîmbiti, yagun kima kîni gu âmbito annde” in tîrnaŋa.

13 Yagun Chakim tu îni Dina wo tандана gi ta jam Yakub taŋ kimiŋ wî Chakimta wo liwu 14 ngo ire, “Hâbi igi mi mindam tûkndiye. Mu mînu kaŋgu tahar enndo saŋan mûnndiye. Igi mintam kunuŋ ye. 15 Hâbi mi minnde gi tîle de ye, kenan mûcaŋti : ka kambas kooy de tahar lîrari mi noŋ ninda kûka-ken, 16 in ninda mbo saŋan kimiŋ mîniŋa kulisi-ken, hâgudu mi koy kîniŋa mulisi-ken kinta mbo minta mbo sutu tîlo kû mindeti. 17 Yagun kana mîni gu ba îya kira-ken, mu mîni gu kul murkunti” in îrnaŋa.

18 In ken Chakimta baba ta Hamur mbo kana Yakub taŋ kimiŋ ûrana gi mbo ûcaŋa. 19 Chakim du kana gu indila-kunuŋ mal-mal tennde, Yakub ta kima Dina wo

nîyembo toŋoŋe gi ta jam. Chakim tîyarcem kooy ti de ikramko nene gi ye.

20 In ninda mbo Hamurta kima ta Chakim mbo ka hille taŋa kurun faday hille ta, ka tîran kanaa ûce-gim toron 21 ngo ire, “Yakubta minta mbo kano in enende. Kele-ken dar gi wâsiye ye ganu kooy koyok igen indete. Hâgudu kimiŋ kâli mîniŋa ulisi-ken mi du îniŋa mulisi-ken jîse mîrarin. 22 Yagun i mintam innde gi tahura de ye. Ka kambas kooy de, i tahar îrari gi noŋ, mi koy tahar mîrari-ken, i ŋonin minta mbo sutu tîle kû indeti. 23 I ira gu haywa mîrnaŋan minta mbo indeti, hâgudu malta îniŋa kâddinjar mbo sibinaa mbo hâgudu hâbutoo taŋ mo ene ila mbo kooy mîniŋa ûti” in îrnaŋa.

24 Ka hille taŋa fadayem nîdirana ila kana Hamur ta kima ta Chakim mbo ûrana ila wo kooy de haywa îrnaŋa. In ken ka kambas hille taŋa ila kooy tahar îrnaŋa.

25 In ena-kodo joo kaŋ uŋuna-kunun ka tahar ena ila ma unum-kede kimiŋ Yakub taŋa Chimun noŋ Lawi noŋ, Dina taŋ tîyarce kûnu uŋana wî, sefta kul hillem urako in ene-kede lay ka kambas ila wo kooy yan onoda.

26 Hamur mbo kima ta Chakim mbo koy yan, Chakim ta taŋim kûde lay, tu îni Dina wo kul waka. 27 Yakub taŋ kimiŋ tuu ila koy kar hillem lay hillo lûturan hâbutoo taŋ mo ene ila kooy de nda ula, tu îni Dina to kâlikandu wandaŋana gi ta jam. 28 Dee mbo tîce mbo lerker mbo hâbutoo hillem ene ila mbo âsurim unuma ila mbo kooy nda ula. 29 Hâbutoo ene ila, kimiŋ mbo mûcoo mbo

hâgudu mamunta tañ mo ene ila mbo kooy de nda kul waka.

30 In ena Yakub kimiñ taña Chimun mbo Lawi mbo ngo tire, “Ki amboro kano mba kuñana. Dar tañ nene, Kananiyinta mbo Firiziyinta mbo ambondorona. Ama du ka mbeña baka ye. I tîran ambunjuri-ken amboro ka mbeña mbo kooy ambonodti” in tîrnaña. 31 Yagun kimiñ taña ngo ire, “I koy mu mîni gu asaba noñ nindo ûsndon?” in îrnaña.

Yakub Betel mo tâlani-gim

35 1 In ken sêy inda gu Mula Yakubko ngo tire, “Ama Mula wakit lîyar na Isu molok kâriñ gaye-gim nda nîjnararni gi ye. Gurnaña Betel mo gaka nuña ganu malta tibako sadako mba geto kômaci mbo ken!” Mula in tîrnaña.

2 Hâgudu Yakub kimiñ taña mbo ka kooy tiro mbo gê ninda ila mbo ngo ru tindiri, “Hâbutoo kûjurta kâniñ kularniñ ila kooy kîndiña racani, kûriñ feretaa kûki, hâgudu binije lay kinda wî kûdaña tuu layi! 3 Murnaña Betel mo ma-ken, ama du ganu Mulam malta tibako sadako migeto an. Mula ti de dîge molok ândindiñ hâgudu bûrtim aye-gim andel-kede de ko âlandira” in tîrnaña.

4 In ken i du kûjurta kâniñ ularniñ ila mbo diñgilaa koyee mana kûjurta nene ila mbo kooy Yakubko ûña, ti du sînge goñi kâddi hille Chakim mo munje na ilim nañ kûllañ timisiña. 5 Kurnañ waye-gim Mula gurako kâddu

ka hilleje munje ninda wîm tûnjura, kaŋgi in kimiŋ Yakub taŋa rûcuŋ joŋim nîŋa kûye.

6 In ken Yakub ka taŋa mbo hille Luz mo tukuŋuŋa, Luz gi dar Kanan mo ye, hassa Betel uriye. 7 Hâgudu ganu Mulam malta tibako sadako tigeto ken “Mula Betel ta” turuŋa, alle tîyar ta Isu molok kâriŋ taye-gim gani ilim de Mula nda tîjîŋara ta jam.

8 Gani ilim de Dabura, Rifga wo râbbo nena gi tîya, sîŋge kâddi Betel mo munje ninda ili ta âsurom imisiŋa. Sîŋge gu mirsi “sîŋge luraa nî” uruŋa.

9 Yakub dar Fadan Arami molok Betel mo tâlandira-gim, Mula hâkkoy nda lîjîŋar barko nû 10 ngo tire, “Mboro ka Yakub ru mburirniye, yagun âmin na molok Yakub mburiteyande, Israyil mburiteye” Mula in tîrnaŋa. In ninda mbo Mula Yakubko Israyil turuŋa.

11 Mula hâkkoy ngo tire, “Ama Mula Nasaŋana ye. Luŋara kâddur gûka sutu gûti. Sutu na molok de sutuŋ ûŋarti, kimiŋ maŋ luŋana ila molok de dalaje koy ûti.

12 Dar Ibrahimta Isag mbo âŋarni gu mboro mbo kimiŋ naŋa mbo kimiŋ naŋa nîŋ kimiŋ mbo kîmbiti” Mula in tîrnaŋa. 13 In ken Mula kanaa taŋ tûrana-kunuŋ Yakubko tela. 14 Yakub du gani ilim kumo ndil ŋami mbo mada kâyiŋ nîŋa mbo loyn, Mula tiro mbo tûrana gi yen tosinjeto tena, 15 in ken gani Mula tiro mbo tûrana ili wo Betel turuŋa.

Rahil tîya-gim

16 Inko sêy inda gu Yakubta kimiñ taña mbo Betel molok kurnañ kaken, hille Afrata ma ukunūy-kede Rahil kûnu kâddu tenen, waye-de talga tuñanto tiyenjira. Luña nda tânin 17 kûni du nîyembo jaja tena, nundune gi du ngo tire, “Gurakan ! Gi koy kima mba ye” in tîrnaña.

18 Rahil helo tîn ken luñan kima gu Binuni^v turuña, yagun baba ta du Benyamin^w turuña. 19 Rahil du luñan-kodo tîya, hille Afratam munje de bûrtim imisiña. Afrata gi hassa Betlaham uri gi ye. 20 Yakub du turba Rahil ta gim kumo tindila, kuma gi âmin-âmin koy tinde. 21 In ken Yakub Israyil gi gani ili molok kurnañ ko hille Migdal Idar molok ûyom tundiñ tucuña.

22 Wakit Israyil dar ilim kar tinde-de kima ta Rabin uri gi baba ta ta mûco Bilha tindam ko nînjimirnu tuñuna, baba ta Israyil du kima ta tînjimirna gu tinuña.

Kimiñ mbeli Yakub taña 12 ye :

23 Mûco ta Leya taña kimiñ wî, kima ta tûkusu Rabin noñ, Chimun noñ, Lawi noñ, hâgudu Yahuza noñ Yasakar noñ, Zabulun noñ ye. 24 Hâgudu Rahil taña kimiñ wî du Yusuf noñ Benyamin noñ ye. 25 Hâgudu Bilha, Rahil ta kaduma gi taña kimiñ wî du Dan noñ Naftali noñ ye. 26 Hâgudu Zilfa kaduma Leya ta gi taña kimiñ wî du Gad

^v35:18 In ira-ken “kima dabaro ândinjikala” iraye.

^w35:18 In ira-ken “kima mbe kodorkoñ mana” iraye.

noŋ Achir noŋ ye. Wî kimiŋ mbeli Yakub taŋa dar Fadan
Aramim nda uŋana wî ye.

Isag tîya-gim

27 In ken Yakub baba ta Isag tindam hille Mamra
uri-gim tukuŋuŋa. Mamra ti hille Arbam hâgu Hibrun
uri-gim munje ye. Gani ilim Ibrahimta Isag mbo alle
gemaŋ lo sêy indirniye. 28-29 Isag ti nîyembo kâddur
ŋun daŋa kû jiya ta gu kîl sininta 180 ne-de lî ûwaŋ taŋa
tanarka. In ken kimiŋ taŋa Isu mbo Yakub mbo baba înu
imisiŋa.

*Igi mbo kanaa Yakub taŋa ônoda. Kitab narte-gim Yakub ta
kima Yusuf taŋ kanaa minanŋti. Yusuf tiro tîyarce nîyembo
bîyo nda ena, yagun ti inta wo afu ken wâcu nîndiŋa ye.*

Kanaa Yusuf taɗa

*Îwi kanaa nâbi Yusuf taɗa ye. Yusuf ti tîyarce nîyembo bîyo
nda ena, yagun ti inta wo afu ken wâcu nîndiɗa ye.*

Gâriira Yusuf taɗa

37 ①-② Îwi kanaa kimiɗ Yakub taɗa nîɗa ye. Yakubta dar Kanan baba ta Isag tindirni-gim inde. Yakub ta kima Yusuf ti mba lo sininta 17 ternerni-gim, ti tîyarce mbo gê tîcem suro nîke gi ye. Baba îni tîle ye, yagun tîyarce gê suro îke ila nîɗ dâsi Bilha mbo Zilfa mbo ye. Suro wakan Yusuf kar baba to hâbutoo bîyee tîyarce ena ila kooy tînjari. ③ Yakub Israyil uri gi kima ta Yusufko kimiɗ taɗa tuu wî molok toɗoɗe, daɗa kû-kodo tuɗana gi ta jam. In ken binu nîyembo kallo tiro de nda tena. ④ Tîyarce wî du baba îni Yusufko inta molok toɗoɗo osiɗa-kunuɗ kûrim kîbin Yusufko kallakandi mbo waɗawende.

⑤-⑧ Lêle tu Yusuf kârirnu tîyarce wo nda lukkuru ngo tire, “Mîyarce mbeɗa kinaɗi, ama ngo ru âriɗna ya! Mi âsurum sêy gemeta koro-koro kefel kucuɗ munduɗa-kunuɗ mbe gi kurnaɗ tusula, kîniɗa du kar mbe gu malaɗ tûɗ ena” in tîrnaɗa. Tîyarce in tîrnaɗa inaɗa-kunuɗ nîyembo kûrim kîbin ngo ire, “Maɗ igi dala kû minta wo majiri âmbusto ninndegiyon?” in rînaɗ

nîyembo kûrim îbina gârire ta gu tukkurna inaŋa gi ta jam.

9 Hâkkoy lêle tum Yusuf kârirnu tîyarce taŋa nda lukkuru ŋgo tire, “Ama hâkkoy gâirem hâbuto âkala : Âyŋge mbo aye mbo kiyeje 11 mbo mba tûŋ ena âkala” in tîrnaŋa, 10 hâgudu baba to koy ko tindila. Baba ta du ŋoron ŋgo tire, “Gi gârire ŋgâri ta yen gâirnayon ? Maŋ amboro mbo da na mbo lîyarce naŋa mbo kooy tûŋ nda mento ninndegiyon ?” in tîrnaŋa. 11 In ken tîyarce taŋa ti tindam âduŋ ûka, yagun baba ta kana gu kûrim kîbin tîniŋannde.

Yusufko tîyarce ndînju oroke-gim

12 Inko sêy inda gu Yusuf taŋ tîyarce tîce baba îni taŋa kul nîndiŋe kiye-de hille Chakim mo munje de ko inden 13 hâgudu Yakub kima ta Yusufko ŋgo tire, “Kinaŋ ! Lîyarce naŋa tîce mbo hille Chakim mo munje de ko inde. Gaka narka sîkal !” in tirnen, Yusuf du, “Kalla ye aka âkala arti” in tîrnaŋa. 14 Yakub du ŋgo tire, “Gaka narka tîce mbo kallo inda-ken jîkala ka” in rînaŋ tenjebena. In ken Yusuf madaldi hille Hibrun ta molok kurnaŋ Chakim kanaŋ taye.

15 Waram kiye taye gu kaŋgi kamba tu mbo îdirana salam ken nânkarnu ŋgo tire, “Maŋ ŋgâru ndideyon ?” in tirnen, 16 Yusuf du ŋgo tire, “Ama mîyarce mbeŋ andide. Gani suro îke gu gosi-ken andindil” in tirnen, 17 kaŋgi gi du ŋgo tire, “Gô waka, ‘Gani Dutan uri gi kanaŋ mati’ ru

ûren aynaña” in tirnen, Yusuf du bûrtu înu kîbin tîyarce wo Dutan ko inden tanarkin taye.

18 In ken Yusuf nelle lok taren tîyarce îkala-kunuñ ma intam tukuñuñ-kede uyte mbo kûcañ 19 i de ngo ire, “Gârira nî nene tare. 20 Karin muya sam muluna sede tiñana mîrnañ ! Hâgudu gârira taña wî ngâru nda entiyan mîkal !” in îrnaña.

21 Rabin du kanaa îniña tinaña-kunuñ uyto îya ru ngo tire, “Muyan ! 22 Kañgu luy kotu meni-molok sa waram ninda-gim muluni !” in ru tîyarce tindila. In ninda mbo Rabin ti tîyar ta gu sam uluni-ken ndînar baba ta tindam tanañto tinndana.

23 In ken Yusuf tîyarcem tukuñuña-kunuñ i kurnañ kîbin bini ta kalla gu ludañ kul 24 Yusufko sam uluna. Sa gi fere ye saa nenenda ye.

25 In ken ko inesinteyen nuñ no inda gu tujarta Ismayilinta dîrije njirañ dar Jilad molok kar Masir kanañ wayin fit ken îkala. Dîrije îniñam mamunta wadana wî aṇadari asabari nîña mbo sîngee birraa ûrunji taña mbo hâgudu biraa mbo ye. 26 In ken Yahuza tîyarce taña wo ngo tire, “Yusufko luy munurkanan ngâru markitiyoñ ? 27 Muyani yagun ndîñ Ismayilintam moroni, ti konji mbo nuñgi mbo kooy mîni ye” in tîrnaña, tîyarce du kana gu oṇoñina.

28 In ru sêy inda gu tujarta waren sîkal, Yusufko sa molok ndor tujarta wo riyalta fuddañ 20 mbo orona, i du kul Masir wanaña.

29 Rabin du kûye-kede Yusufko orona-de kar sam ko lek tena Yusuf kûyen tîkala-kunuŋ kûri tîŋa binije taŋa temerena. 30 Hâgudu tîyarce taŋam lândir ŋgo tire, “Mîyar gi kûye ! Away are hasa ama ŋgo antiyon?” in tîrnaŋa.

31 In ken tîyarce wî “Ndîŋ morona” ru indila, hâgudu i kûran kano kûcaŋ njuŋgu tiban Yusuf ta bini kalla gu fariŋ kayesin 32 baba îni tindam njeben “Ŋgo rînaŋ !” ire, “Bini igu marka ye, kima na Yusuf ta gi ye sula tûŋeyon?” in rînaŋ enjebena.

33 Yakub du bini gu tîkala-kunuŋ kima ta Yusuf ta gi yen kosiŋ “Hay !” rînaŋ lôliŋ ŋgo tire, “Gi bini kima mbe Yusuf ta gi ye. Sede luy tiŋana !” in tîrnaŋa.

34 In ken Yakub kurnaŋ binu lay tenerni gu kooy meren binu guru buruŋ nû lay kima ta ta jam lôru kâddur tuŋuna. 35 Kimiŋ taŋa mbeli mbo kâli mbo kooy kar elebe gu koy, lôra teleto îya ru ŋgo tire, “Ama Yusufko ndâyu away ru sêy-de lî gani ka nîsana inda-gim ko tiro anarketi” in ru tindo kooy lôru tindinasi kima ta Yusuf ta jam.

36 In ken tujarta Yusufko Masir naŋ Futifarko ondonore. Futifar uri-gi, ti basaŋa sultan firawnko nûrse ila nî kâddi ye.

Yusuf Futifar mbo tinda-gim

39 1 In ninda mbo tujarta Ismayilinta ila du Yusufko kul Masir naŋ Futifar Masiri gu ondonona. Futifar ti basaŋa sultan firawn ta taŋu nûrse

ila nî kâddi ye. ② In ken Yusuf tañi masiri nene ta gi nîm wanaña tinde. Mula Yusuf mbo tindaye, hâgudu hâbuto tena koy kalla nda tûkasi. ③ Futifar ti Mula Yusuf mbo tinden hâbutoo Yusuf koro ta mbo teno koy kallo nda tûsunjin tosiña-kunuñ ④ ñonin kidimo to nû hâbutoo tañi tam ninda ila kooy Yusuf tañ korom de tûsa. ⑤ In ken Futifar hâbutoo tañim kooy de ninda ila Yusuf ta korom tûsa-kunuñ Mula barko tûña. Yusuf ta jam Mula Futifar ta tañi mbo malta taña mbo âsur taña mbo kooy barko tûña. ⑥a Gi ta jam Futifar hâbutoo tene kooy de Yusuf ta korom le hâbuto koy tigende, ñeti ta de yan awosendo.

Yusuf mbo Futifar ta mûco mbo

⑥b Yusuf ti mba nîyembo nomoñe lo ndû tam nîdirana ye.

⑦ Inko sêy inda gu nene ta gi ta mûco tîkala-kunuñ ñgo tire, “Ka, amboro mbo fi!” in tîrnaña, ⑧ Yusuf du ñgo tire, “Lala lala, mboro mbo âdiranndiye ! Ama ara-molok tañi ta nene amboro de hâbutoo tañim ninda wî kooy ândinibin tîniki gu koy tenende. ⑨ Tañi gim amboro molok kâddi kûye, nene mbe gi yan awosendo. Nene mbe koy amboro hâbutoo in ândañgaynnde, mboro yan awosendo, mañ mûco ta gûka gi ta jam. In ninda mbo ama ñgo ken bîyo antiyoñ ? Ñgo ken hâbuto Mula toñonndo ken Mulam bîye âwutiyoñ ?” in tîrnaña.

10 Yagun uḡuno koy nene gi ta mûco gi Yusufko “Garen mibin!” ru tilisenden, Yusuf du kana ta gu tineto koy tinnende.

11 Lêle tu Yusuf taḡim kidimo tenteyen taya. Majiri tuu wî taḡim kûyen 12 Futifar ta mûco gi kar bini Yusuf ta gu kîbin, “Gara amboro mbo fi!” tirnen, Yusuf du îya tirnen îciḡarna, Yusuf bini ta gu nda le ḡari sule tîḡa.

13 Bini ta gu koroo mûco gi taḡam le ḡari sule tîḡa tîkala-kunuḡ 14 mûco gi ororo ken majirii taḡi taḡa kuruḡ ḡgo tire, “Kara sîkali ! Kima Ibrani nene mbe tanara ili haggar andige amboro mbo tibito tinnden, ama du îya ru ororo ana. 15 Tinaḡa-kunuḡ bini ta gu le ḡari sule tîḡa” in tîrnaḡa.

16 In ninda mbo bini gu kîbin nduḡ ne tinde-de kamba ta gi tara. 17 Tara-kunuḡ mûco gi ḡgo tire, “Maji na Ibrani maḡ nara gi amboro mbo tibito tinnden, 18 yagun ama ororo ana, ti du bini ta gu le ḡari tîḡa” in tirnen, 19 kamba ta gi du kana mûco ta Yusuf mo tîrnaḡa gu tinaḡa-kunuḡ Yusuf tindam nîyembo ndâsirnu 20 kîbin naḡ sijnin gani sultan firawn taḡa ka wo uluwi-gim tuluna kâddur tuḡuna.

21 Yagun Mula Yusufko ḡoḡin sijnin mo koy tiro mbo tinde. Igi ta jam sijinko nûrse nî kâddi koy Yusufko ḡoḡo 22 tiro ka sijnin mo ninda ila nî kâddu tûsa, tiro înkarni-kede hâbutoo in igende. 23 Sijinko nûrse nî kâddi gi tîniki gu in tenende, Yusuf hâbutoo tena koy kalla nda tûkasi, Mula tiro mbo tinda gi ta jam. Hâbutoo tena koy Mula kalla nda tûsunji.

40 ❶ Inko sêy inda gu lêle tu basaṅa mbara sultan firawn Masir na gi taṅa hâbuto bîyo nda ena. Tu gi hâbuto sultan taṅe nûnji gi yen, tu gi du âbbon nda nige gi ye. ❷-❸ Firawn gi intam ndâsirnu sijin mo toyna. Sijin gi basaṅa firawnko nûrse nî kâddi gi ta taṅi mo ye, Yusuf koy ilim uluna tindaye. ❹ Firawnko nûrse nî kâddi gi du Yusufko basaṅa wî nda nâyirito tunduṅa, joo kâddur de uṅuna.

❺ Lêle tîlem de basaṅa mbara na firawn taṅa sijin mo ninda ila kaṅgi lo îne-înu wârirna. Gârira îniṅa manaṅ but-buta enere. ❻ Subbo Yusuf tara-gim nîki inden raku ❼ ngo tire, “Ki âmin ngo ru inko kînikipiyon?” in tirnen, ❽ i du ngo ire, “Mi kârirnu kaṅgi fassal amba nento minnden markinde” in îrnaṅa. Yusuf du ngo tire, “Mula de saṅan fassal kanda tenti. Ngo ru kârirnan ambindili!” in tîrnaṅa. ❾-❿ Basaṅa hâbuto firawn taṅe nûnji gi ngo tire, “Gârirem kâyi firakta kaṅ nene gu tûndundara âkala, firakta ila du ndûndar burragaa ndîṅar ṅiṅ ken uma. ❶❶ Bitala firawn gi to korom ne kâyi taṅ ṅiṅ nditaṅ ndukuyaṅ firawnko diṅ ana kul taṅana ru ârirna” in tîrnaṅa.

❶❷ Yusuf du ngo tire, “Gârira naṅa wî ngo ye goson: Firakta kaṅ na wî lêlenṅ kaṅ ye. ❶❸ Lêlta kaṅ muṅunan firawn sijin molo ndîndiṅar kidime na gîlaṅ na gim ndalanin, bitala to hâkkoy diṅ ge-ken taṅeti” in tîrnaṅa. ❶❹ Hâkkoy Yusuf ngo tire, “Kidime na gim lânan amboro

koy ândiniñanan kallo mba ken. Firawnko ndili-ken amboro koy sijin molok ândindiñni. 15 Amboro alle koy gû mbo dar Ibraniyinta nî molok ambanara ye. Ama hâbuto in sijin mo ambulunti noñ nindo annde” Yusuf in tîrnaña.

16 Hâgudu basaña firawn tañ âbboñ nige gi du Yusuf gârira basaña tu gi taña wî wo kallo fassal tena tinaña-kunuñ ngo tire, “Ama koy gâriro tu ane. Gârire mbe gi ama guffañ âbboñ nene kañ nûnju ânjen, 17 guffa dole na gi âbboñ sutu-sutu firawn toñoñe wî tenen, kucice sûr âbboñ guffam nûnju ânje wî wo ndatirnu inana” in tîrnaña.

18 Yusuf du ngo tire, “Gârira naña wî ngo ye goson : Guffañ kañ na wî lêleñ kañ ye. 19 Joo kañ muñunan firawn gi sijin molok ndîndiñar sîngem dole nderkeceñin kucice kar mbiñanti” in tîrnaña.

20 In ken joo kañ uñuna firawn gi lêle uñana gu ndâyñar jîno ken basaña taña kooy toron-kodo basaña mbara na sijin mo ninda ila wo ndîñar, 21 basaña bitalo diñ ke nûnji gu kidime tam landir, 22 hâgudu basaña âbboñ nige gu sîngem dole terkeceña. In ninda mbo Yusuf gârira fassal tena ila gani tam ûka. 23 Yagun basaña bitalo firawnko diñ ke nûnji gi Yusuf kana tindila gu nîñan tândayñarinde.

Gârira firawn gi taña

41

1 Ili molok sininta mbara uñuna-kodo sultan Masir ta firawn gi tâirna. Tâirni-gim bar Nîl

ta kanam kusul tindo tâirna. ❷ Dee nomoṇee numuree lo mâri bar molok tîṇar tâirii bar kanam ninda ila inen tîkala, ❸ sî indeni gu dee bereje nomoṇda lo mâri bar molok tîṇar dee numuree nomoṇee gîlaṇ nîṇara ila mbo gê inderi-kunuṇ ❹ dee numuree nomoṇee ila wo kodiran inana. In ken firawn gi tani molok tîjiṇara.

❺ Hâkkoy larniṇ ṅgo ru tâirna: Kîjii mâri gemeta nîṇa geme tîle molok inara tîkala. Gemeta wî kîjii mûgulaa lo niṇu nurcaṇa ye. ❻ Hâgudu gemeta kîjii mâri ndendeṇa lo âguri âmbibi tînummoyna inara tîkala. ❼ Kîjii ndendeṇa wî kîjii mûgulaa wî wo iliṇana. In ken firawn gi lîjiṇar gârira yen tosiṇa.

❽ Subbo kurnaṇ nîyembo nîkin ajab rînaṇ ka neseree mbo nosi Masir taṇa mbo kooy kuruṇ gârira taṇa wî wo tindila, yagun kaṅgi saṇan nda nendeteṇa kûye.

❾ Hâgudu basaṇa firawnko bitalo diṇ nige gi ṅgo tire, “Nene mbe, âmin ama hâbuto bîyo ano ândayṇara. ❿ Amboro mbo basaṇa âbboṇ nda nige gi mbo mbândandasirna ambaṇaṇ sijin basaṇa mbûrse nî kâddi tam ambuluna-gim, ❶ lêle tîlem mi ka mbara lo mâirna, gârira mîniṇa nîṇ manaṇ but-buta enen, ❷ hâgudu kima mba tu maji Ibrani basaṇa mbûrse ila nî kâddi ta sijin mo raku gârira mîniṇa mindila kaṅgi lo to-to mba tendeteṇare. ❸ Hâgudu kanaa mba tendeteṇa ila kooy gani tam de ûka. Tîrnaṇa noṇ de maṇ kidime mbem andalandir tu ili du sîṅgem rekeceṇ luya” in tîrnaṇa.

Yusuf gârira firawn taña tendete

14 Firawn gi kana gu tinaña-kunuñ basaña taña tenjebena ko Yusufko celcelo de sijin molok îndiñara, ti de sûsu ndis binu kallo taya firawn tindam wanara.

15 Hâgudu firawn gi Yusufko ñgo tire, “Ama âirna gu kañgi tîle koy sañan mba nendeteña kûye. Yagun mañ gârira nendete ge irnen kinañ-yaka mburuña” in tîrnaña.

16 Yusuf du ñgo tire, “Ama yande nendete-gi, Mula lo kallo de nda tendeteñti” in tîrnaña.

17 Firawn gi du ñgo tire, “Ama âirni-gim bar Nîl ta kanam kusul ando âirna. 18 Dee nomoñee numuree lo mâri bar molok tîñar târii bar kanam ninda ila inen âkala, 19 sî indeni gu dee tuu mâri bereje nomoñnda lo njuñkandu nenenda bar molok îñara, Masir mo kooy dee nomoñnda wî noñ ninda tângit âkalnde. 20 Hâgudu dee bereje nomoñnda ila dee gîlañ nîñara numuree ila wo kodiran inana. 21 Inana gu koy alle noñ bereje de inde, dee tuu ila wo niñana noñ nindenda ye. In ken âjiñara” firawn gi in tîrnaña.

22 Hâgudu ñgo tire, “Hâkkoy larniñ ñgo ru âirna : Kîjii mâri gemeta nîña geme tîle molok îñara âkala. Gemeta wî kîjii mûgulaa lo niñu nunurcurna ye. 23 Hâgudu gemeta kîjii mâri ndendeña âguri âmbibi tûnummoyna lo feree îñara âkala. 24 Kîjii ndendeña wî kîjii mûgulaa wî wo iliñana. In ken lîjiñar ka neseree kooy kurun gârira gu andila yagun kañgi in sañan kosiñ mba nendeteña kûye” firawn gi in tîrnaña.

25 Yusuf du firawnko ngo tire, “Gârira naña mbara na wî Mula hâbuto tîlo de ndenjere, ujim nûtiña ndînjikala ye. 26 Dee numuree mâri na ila mbo gemeta kîjii mûgulaa mâri na ila mbo kooy gârîre tîle noŋ de ye, mbara na ila kooy sininta mâri muŋuntiña ye. 27 Hâgudu dee bereje lo nomoŋnda mâri na dummo nîŋara ila mbo gemeta kîjii feree lo âguri âmbibi tûnummoyna ila mbo, mbara na ila kooy sininta mâri wâci tindetiña ye.

28 “Nene mbe, ama mbindila gi noŋ de Mula tenti gu ndînjikala. 29 Sininta mâri nare wî dar Masir mo kooy hâbutoo nîyembo kâddur umiseti. 30 Hâgudu sininta mâri nartiña ilam du wâci kâddi tû-ken sininta alle numanee naraña ila kooy dar Masir mo îniñanti. In ninda mbo wâci darko tarminti. 31 Wâci kâddi tû-ken ka alle hâbutoo kâddur unumisirnu koy îniñanti. 32 Gârira naña mbara ûka gu Mula nîyo kul munje de tûsni tige gi yen ndînjikala ye.

33 “Nene mbe, âwuranin kinaŋ : kaŋgi nililo hâbutoo nos gu jîkala, dar Masirko kooy nîbinto nduŋ. 34 Hâgudu ka tuu koy tiro awun nigetiña nduŋ. Wakit sininta mâri hâbutoo kâddur unumise-gim, hâbutoo koyoŋ unuma ila kumaŋ tur unduŋin turlaŋa gu ka kooy noyoŋa ila molok ulisiteye. 35 In ken hâbutoo sininta mâri numanee nare ilam odorontiŋ ila wo ndilin wanara kûlaŋ firawn gi taŋa hillejem ninda ilam kunduju unduŋte. 36 In ninda mbo hâbutoo unuma ila wo kûlaŋ mo unduŋin inde-de sininta mâri wâci taŋa waran koy dar Masirko tarminnditeye” Yusuf in tîrnaŋa.

Yusuf dala Masir ta tûkasi

37 Firawnta basaṅa taṅa mbo kana Yusuf tûrana gu inaṅa-kunuṅ oṅoṅina, 38 Firawn du basaṅa taṅa wo ṅgo tire, “Kaṅgi gu Mula gosinja ka tuu molok kâddu tûna. Saṅan tiro molok nos gu markindiye” in rînaṅ, 39 hâgudu Yusufko ṅgo tire, “Mula hâbuto mboro kooy ndînjikala. Gi ta jam kaṅgi mboro molok nilila lo nos gu markindiye. 40 Maṅ de dar mbem kâddi gû-ken ka Masir taṅa kooy mboro de mbûrceti. Yagun ama sultan gi de mboro molok kâddi ye” in tîrnaṅa.

41 In ninda mbo firawn gi Yusufko ṅgo tire, “Ama dar Masir to kooy kâddi mbûsa” in rînaṅ 42 koyoṅo usumi to nene gu koro ta molok ludaṅ Yusuf ta korom nday binu nîyembo kallo nday ṅalaṅaye dahabta nû kotim terkeceṅa. 43 Hâgudu tîrimbil beri mbara iciṅge firawn gi ta tu gu Yusufko tunduṅuṅa ka ujim niye ila agaro lamin “Yusufko nda suni !” irnen, in ninda mbo firawn gi Yusufko dar Masir ta dalo tûsa. 44 Hâkkoy Yusufko ṅgo tire, “Ama firawn ṅgo are, maṅ rînaṅa-kede kaṅgi in dar Masir mo jo naminte kûye” in tîrnaṅa. 45 In ken firawn gi Yusufko Safanat-Fani ru kuruṅ, hâgudu kima kara Asnat uri gi mbo jîse tena. Asnat ti Futifara ta kima ye, Futifara ti fâki hille Un uri gi mana ye.

In ken ili molok Yusuf dar Masir ta dala tûka. 46 Yusuf firawn sultan Masir ta gi mbo kadam geya tандаṅini-gim sininta 30 tenere. Hâgudu ti Masirko kooy koyok ken tîkala.

Sininta mâri na numanee ila

47 In ken sininta mâri na numanee ilam âsuri nîyembo umise. 48 Yusufta hâbutoo ineti unuma ila kooy kûlan hilleje nînam odore. Hilleje kooy âsuri îniyam unuma ila nar kûlan mo oyna. 49 In ken Yusufta gemeta kâddur âbi noŋ de odorona. Nîyembo kâddur ûka sajan intikinde.

50 Sininta wâci taŋa ma war-kede Asnat Yusuf ta mûco gi kimiŋ mbeli mbara nda tuŋana. 51 Yusuf kima ta tûkusu gu Manasa^x kuruŋ ŋgo tire, “Mula dabara mbo gemakandi mbe mbo ândindiniŋana” in tîrnaŋa. 52 Hâgudu sibina gu Afrayim^y kuruŋ ŋgo tire, “Mula dar dabaro âkala-gim kimiŋ ândiya” in tîrnaŋa.

Sininta mâri na wâci taŋa

53 Inko sêy inda gu dar Masir mo sininta mâri na numanee ila waraŋa, 54 hâgudu Yusuf tîrnaŋa noŋ de sininta mâri wâci taŋa wândaŋina. Darta tuum kooy wâci tûka, yagun Masir mo de ŋeti inde. 55 Hâgudu Masir mo koy wâci tûn tigen, ka Masir na kooy firawn tindam ko lôru ŋgo ire, “Hâbuto miŋetiŋ âmbi miŋen!” in îrnaŋa, firawn gi du ŋgo tire, “Yusuf tindam kaka tira gu keni!” in tîrnaŋa.

56 Dar mo wâci kâddi tûka, ka Masir taŋa Yusuf tindam waka. Ti du kûlan wo kooy lûtturaŋ gemeta ka wo

^x41:51 Manasa ira-ken kanaa îniŋa mbo “nîŋasa” iraye.

^y41:52 Afrayim ira-ken kanaa îniŋa mbo “kimiŋ luŋa” ira noŋ nindaye.

tondoroƙe, yaƙun wâci nîyembo kâddi tûkasi dar Masir mo. 57 Ka darta tuu mana koy Masir Yusuf tindam kâru gemeta oroke, wâci darta tuum koy nîyembo kâddi tûka ta jam.

Yusuf taƙ tîyarce Masir gemeta oron waye

42 1 Yakubta dar Kanan mo wâci tûka sêy inda-gu, Yakub du Masir mo ñeti indo kinaƙ kimiƙ taƙa kuruƙ ñgo tire, “Ŋgo ke kindayoƙ? 2 Ama Masir mo ñeti tinden ka kâkayu oroken aynaƙa. Kaka gemeta korona kanaren miƙan, inko wâci mbo sêy-de mîsanana” in tîrnaƙa.

3 In ken Yusuf taƙ tîyarce kâddinjar ûtuk na Masir mo gemeta oronni waye, 4 Yakub ti Benyaminko Yusuf mbo kûnu ûnana gu tîyarce tuu ila mbo gê tenjebento îya ru ñgo tire, “Hâbuto bûrtim nda tûto aworake” in tîrnaƙa.

5 Kiyede Yakub taƙ kimiƙ ka tuu koy Masir mo nayi mbo tîran gê Masir ukununa. Ka ila i koy gemeta noron nayi ye dar Kanan mo wâci kâddi tûka gi ta jam.

Yusuf taƙ tîyarce tiro mbo tîran ûre-gim

6 In ken lêle tu tîyarce ûtuk na kar dala gemeta nondoroƙe-gim tûƙ ena. Dala igi Yusuf te, ti Masir ta kâddi lo gemeta koy ti de nondoroƙe ye. 7 Yusuf inta wo tîkala-kunuƙ tosiƙa, yaƙun inta wo nosenda noƙ ken ñoron ñgo tire, “Ki wî ñgur lok karoƙ?” in tirnen, i du ñgo ire, “Mi dar Kanan molok ñetu moronte yen mara”

in îrnaña. 8 Yusuf inta wo jek koy tosiña, yagun i tiro osiñnde.

9 Yusuf ti gârira taña tîyarcem târirma ila wo ndâyñar ngo tire, “Ki nînjariiri lo darko ndînan fâtikta sîkal ko kînjariiriteyen kara” in tîrnaña. 10 I du ngo ire, “Lala lala, dala, mi nînjariiri mande, mi ñetu de moronni mara.

11 Mi kooy baba mîni tîle ye, mi ka nasaa tañ nenee me nînjariiri mande” in irnen, 12 Yusuf du ngo tire, “Kana kîni gi nasa yande. Darko kîndînan kara” in tirnen, 13 i

du ngo ire, “Lala lala, dala mîni, mi kooy mîyarce 12 me, baba mîni tîle ye, mi dar Kanan mo ninda me. Mîyar mîni sibina baba mîni mbo tinde, tu gi du tiyana” in îrnaña.

14 Yusuf du ngo tire, “Ki nînjariiri ke ama ârnaña noñ de. 15 Yagun jarbu kembenti kanaa kîniña wî nasaa yan. Ama halaf ana, lîyar kîni sibina gu kanarnda-ken kambabasiñndiye. 16 Kallo kinañi ! Kinta mana tu taka lîyar kîni sibina gu tula tanarte, ki tuu wî du sijin mo kindeti. In ninda mbo kana kîni gi nasa yoñ awosiñti. Nasa yandan, ama halaf ana noñ de ki nînjariiri ke !” in tîrnaña.

17 In rînañ Yusuf inta kooy de sijin mo toyna joo kañ uñuna. 18 Joo kañ uñuna-kunuñ Yusuf kar ngo tire, “Ama Mulo nurake ye, ara gu kena-ken kîsanndiye. 19 Ki ka nasa tañ nene kan kinta molok tu gim sijin mo tinde-ken, tuu wî du ñetu kimiñ kîniña wâci tiye ila wo kanaña kûña, 20 lîyar kîni sibina ilu mba nare ! In ninda mbo kana kîni gi nasa tûka-ken kîsanndiye” in tîrnaña.

Kana igu “Kalla ye” rînaṅ, 21 hâgudu i de ṅgo ire, “Mi alle mîyar mîni Yusufko bîyo mena : ti dabaro raku away ru tîri-gim mi tiro fît koy mennde, dabara ta ili de minta wo ambarka” in îrnaṅa.

22 Rabin du ṅgo tire, “Ama ‘Mîyar mîni gu kotu ken Mulam bîye mûkan’ ârnaṅa yagun ki kinaṅto îya kîrnaṅa, in mena ili de yen Mula ambenjere” in tîrnaṅa.

23 Yusuf ti du kaṅgi kanaa îniṅa nos gu ṅurim tanara ûrana gi ta jam tîyarce wî kanaa îniṅa tosgu osende. 24 In ken Yusuf kanaa îniṅa tinaṅa-kunuṅ inta molok tisu alu ko lôrisin lândir kar inta mbo kûran hâgudu tîyar îni Chimunko esere-de kîbin kucuṅ sijin mo tuluna.

Tîyarce Masir molok wâlandiri-gim

25 In ken Yusuf nâyirii taṅa wo kâyin ṅgo tire, “Kaka gemeta wo chuwalta kandama, hâgudu fuddaṅ îniṅa kaṅgim koy chuwal tam nda kuluna, hâgudu jatta koy ṅûyi” in tîrnaṅa. Yusuf tîrnaṅa noṅ de ena.

26 In ken tîyarce kurnaṅ lerker îniṅa nucun wayin-de 27 kusaṅ tûka gani uṅuntem ûnjura, inta molok tu leru ṅnetu tûṅteyen chuwal to tacaciṅa gu fuddaṅ taṅa chuwal kanam inden raku 28 ṅgo tire, “Hay, mîyarce kara sîkali ! Fuddaṅ mbeṅa wî ya ṅga chuwal mbem inden arka !” in tîrnaṅa, tîyarce taṅa du kurnaṅ fuddaṅ wî îkala-kunuṅ kûri tîṅa, i de ṅgo ire, “Igi ṅgâri yen Mula amba tenayoṅ ?” in îrnaṅa.

29 In ken baba îni tindam dar Kanan mo lukuṅur, intam nûka ila kooy kûran ṅgo ire, 30 “Dala Masir

ta amboɔron ‘nânjararii ke’ tîrnaɔa. 31 Mi du ‘Ka nânjararii mande, nasaa taɔ nenee me. 32 Mi mîyarce 12 me baba mînim. Yagu mîyar mîni tu tiyana, sibina gi du baba mîni mbo dar Kanan mo tinde’ in mîrnaɔa. 33 In ken dala du ŋgo tire, ‘Ki ka nasaa taɔ nenee kan awosiŋto annde. Kinta molok tu amboro mbo kela netu kimiɔ kîniɔ wâci tiye ilam naɔi, 34 hâgudu lîyar kîni sibina gu mba nare. In ninda mbo ama ki ka nînjiririnda lo ka nasaa taɔ nenee kan kosiɔ lîyar kîni tu gu sijin molok ndîɔar kîmbi-ken gani kinnde gu koy kiyeti’ dala in tîrnaɔa” ru baba îni Yakubko indila.

35 In ken chuwalta îniɔa yek ke sero waye gu kaɔgi lo kooy fuddaɔ îniɔa chuwaltam kûde inden warka. Îkala gu inta mbo baba îni mbo kooy de urana. 36 Yakub du ŋgo tire, “Ki de kimiɔ mbeɔa mba kindiyana. Yusuf kûyen, Chimun koy kûye, hâgudu Benyaminko koy kul kato kinndeyoɔ ? Wî kooy ama andam de dabara ye !” in tîrnaɔa.

37 Rabin du baba to ŋgo tire, “Benyaminko koroo mbeɔa mo le ! Ama Benyaminko anarenda-ken kimiɔ mbeɔ mbara na ila yaan tiro anarnda ta jam” in tîrnaɔa. 38 Yakub du ŋgo tire, “Lala, kima mbe Benjamin hâgu kinta mbo takndiye. Tîyar ta tîya, da tam ti de tiriɔa. Kayin bûrim nûka tinda-ken, daɔakandi mbe mbo nîki away ru-de lî gani ka nîsana inda-gim ati” in tîrnaɔa.

43 ① Inko sêy inda gu dar Kanan mo nîyembo wâci tûka. ② Neti îni Masir molok wanara gi tônoda-gim Yakub ngo tire, “Masir kâlana netu korona kula kare !” in tîrnaña. ③ Yahuza du baba to ngo tire, “Mi alle koy mbindilare, dala lo takko de amba tûrana. Mîyar mîni sibina gu manañda-ken, dala gi minta mbo dut koy tûranndiye. ④ Yagun mañ mîyar gu le-ken minta mbo tatiyan, mi ko netu nda ron manarti. ⑤ Îya rînaña-ken mi sañan makndiye. Dala gi ngo tire, ‘Lîyar kînu kanarndan, kinta mbo dut koy mûranndiye’ in tîrnaña” ru Yahuza baba to tindila. ⑥ Baba îni Yakub du ngo tire, “Ki ngo ru ‘Mîyarko tu mene’ kîrnañayon? Ki de amboro dabaro âmbiya” in tîrnaña. ⑦ I du ngo ire, “Dala ti de nîkariyaa kâddur âmbaŋkarnu minta mbo kimiñ mîniña mbo kooy de ambosiŋto tinnde. Ti ngo tire, ‘Baba kîni ninda yon? Lîyarko tu keneyon?’ in tîrnaña. Ti âmbaŋkarna ila kooy tiro mindila. Mi du mîyar mîni gu ‘Nare!’ tirtiyoñ mosenden ‘Mîyarko tu baba mîni mbo mela’ ru mindila” Yakub tañ kimiñ in îrnaña.

⑧-⑨ Hâkkoy Yahuza baba to ngo tire, “Ka tu wî la amboro de andoso. Benyaminko koroo mbejam le-ken man ! Ama tiro nda alandırnda-ken tebet anda mbo kooy mañ jiyam ama de bîye ye ! In ken minta mbo kimiñ mîniña mbo mboro mbo kooy de mîsanen. ⑩ Mal-mal ambendenndiri-ken jômbir koy ko martiyere” in tîrnaña.

11 In ken baba îni Yakub ɲgo tire, “Inko mbo yan, kana mbe gu kinaɲi : Atiɲ kula kanaɲa dala Masir ta gu ɲûyi ! Hâbutoo kallaa-kallaa dar mînim mene ninda ila, timiɲgi mbo hâgudu biraa ûrunji taɲa mbo aɲadari assabari nîɲa mbo hâgudu birra mbo hâgudu sîɲgee ɲiɲ mbo kula nda naɲi ! 12 Riyalta fuddaɲ ɲetu koronti mbo hâgudu riyalta alle chuwaltam oyna kalandira ila mbo kooy de kula kake ! I nîɲan chuwaltam oyna kanara kinte. 13 Lîyar kîni Benyaminko kula kaka dala gim naɲi. 14 Mula Nasaɲana kûri dala gi ta kallo tûs-ken lîyar kîni sijn mo ninda ili mbo Benyamin mbo kendenjebenin Mula kalla mbo de kandalandir. Ama du kimiɲ kede andan koy andeti” Yakub in tîrnaɲa.

Benyaminta Masir mo waye

15 In ken i atiɲ naɲ ûɲtiɲ ila kooy de kul hâgudu fuddaɲ gemeta orontiɲ koy kul hâgudu fuddaɲ alle walandira ila koy kul, hâgudu Benyaminko koy kul waka. Masir ukuɲuɲa Yusuf mbo îdirana. 16 Yusuf Benyaminko inta mbo tîkala-kunuɲ basaɲa taɲi ta mana ɲgo tire, “Ka wî wo taɲi mbem naɲa âru dibana ɲetu duro no genin inta mbo gê miɲanni” in tîrnaɲa. 17 Basaɲa gi du Yusuf tîrnaɲa gi noɲ de ka wî wo taɲi Yusuf tam tanaɲi-gu, 18 tîyarce wî kosiɲ kuran i de ɲgo ru ûre, “Kaɲgi gi âmbibin amboddoron lerker mîniɲa koy kul majiri âmbusndiyon ? Wî kooy fuddaɲ gîlaɲ mîkal-kede malana ila nî jam âmbibiye sula ɲgo yoɲ ?” in îrnaɲa.

19 Yahuzata Yusuf ta taɲim wayi-gim, basaɲa Yusuf ta gim munje kû ngo ire, 20 “Kâddi mâni, mi alle karu gemeta ron 21 kaken gani muɲunte-gim njûr chuwalta macaciɲa gu fuddaɲ gemeta morona ila kaɲgi lo koy chuwaltam kûde inden marka. Wî ya nga fuddaɲ ila nda malandira. 22 Nga lo fuddaɲ ila wo chuwaltam tuluna kul makaɲ mosende. Hâgudu fuddaɲ tuu gemeta morontiɲ kul mara” in îrnaɲa. 23 Basaɲa gi du ngo tire, “Sabur keni, hâbuto in kurakan ! Mula kîni, Mula baba kîni ta ti de lo kîndiya ye. Riyalta kîniɲa ama arka” in tîrnaɲa. Hâgudu basaɲa gi Chimunko sijn molok ndînar nar tîyarce mbo todorona.

Yusuf tîyarce taɲa mbo taɲi tam îdire

24 In ken basaɲa gi tîyarce wî wo taɲi Yusuf tam naɲ saa joo ûkantiɲ nar nû hâgudu lerker îniɲa târi nar tûna. 25 I Yusuf mbo inanto osiɲa-kunuɲ atiɲ Yusufko ûnti wî îndiɲara. 26 In ken Yusuf taɲi tam tara, i du atiɲ wî Yusufko nû nda tûɲ ena. 27 Ti du inta wo salam ken ngo tire, “Baba kîni daɲa alle tinde kirne gi kalla lo tindoɲ ?” in tîrnaɲa. 28 I du ngo ire, “He, baba mâni kalla lo tinde” in rînaɲ cîciraɲ hâkkoy nda tûɲ ena. 29 In ken Yusuf inta kooy tîkala gu Benyamin tîyar ta kûnu uɲana gu kosiɲ ngo tire, “Gi lo lîyar kîni sibina ‘Baba mâni mbo le mara’ kirni gi yoɲ ?” ru “Hay kima mbe, Mula kallakandu ndîn !” in tîrnaɲa.

30 Tîyar gu sîkal tosiɲa-kunuɲ kîjiraɲ nar tôliɲto ninnde kurnaɲ taɲi tum lay tôrisina. 31 Lôrisin le ûyo

lûkan kûru dil ken i indam tâlandira. Majirii taña kâyin ngo tire, “Kaka ñetu nare !” in tîrnaña wanara.

32-33 Tîyarce wî wo tûkusu molok gisiñam njirañ tunduñña, i du ajab rînañ i de isiriri. Ñetu naru Yusufko but ñû, tîyarce wo but ñû, Masiriyinta wo koy but ûña. In ena gi Masiriyinta Ibraniyinta mbo tîran inenda gi ta jam, gê in-a-ken Masiriyintam haram te. 34 Yusuf du ñeti îyo tañam ninda ila majirii taña wo tâyna, i du tindila noñ de tîyarce taña wo eneñeña. Yagun ñeti Benyamin ta gi tîyarce tuu nî molok gani tur nanna ye. Hâgudu tîyarce Yusuf mbo gê ñan lañan kallakandi mbo de inde.

Yusuf tîyarce taña bitala ta mbo jerbo tige

44 1 Nan in ken gani uñunte-gim waka, Yusuf basaña ta gu ngo tire, “Chuwalta îniña wo gemeta tilis ! in nda nandamisana hâgudu fuddañ îniña koy chuwalta kanam nda luna, 2 tîyar îni sibina gi ta chuwal kana gim du fuddañ taña mbo bitala fudda saa aje gi mbo koy lun” in tîrnaña. Basaña gi du Yusuf tîrnaña noñ de tena.

3 Subbo eleleñ de lerker îniña kadan enjebena 4 hille molok tîñ ma ñelle wa-kede de Yusuf basaña ta gu ngo tire, “Gurnaña, ka naye ila narku ! Narka-ken ngo rînañ ya, ñgo kallo kembena, ki du mintam bîyo kena ! 5 ñgo ru bitala fudda, nene mbe saa laño hâbutuu ûyom nûtiña tosinje gu kîniñanayon ? Hâbi kena gi kalla yande !” inta wo in rînañ !” ru Yusuf basaña ta gu tenjebena. 6 Basaña gi du narku Yusuf tîrnaña noñ ru tañkarna. 7 I du

ngo ire, “Nene mîni, ngo ru kana bîye gi noŋ nindo amburgumiyon? Mi hâbutoo wî noŋ ninda nigenda me!

8 Kinaŋ! Mi riyalta alle chuwalta mîniŋam mîkal-kede dar Kanan manaŋa ila wo koy malandira. Hâgu ngo ken nene na gi taŋ dahabta mbo fuddaŋ mbo mîniŋantiyon?

9 Chuwal raka gi ta nene gu luy! Minta du majirii kîniŋa âmbusi!” in îrnaŋa.

10 Basaŋa gi du ngo tire, “Kalla ye. Yagun chuwal bitala gu tenen arka gi ta nene gi, ti de maji tûti. Ki tuu wî du kembelen kati” in tîrnaŋa.

11 In ken chuwalta îniŋa kaŋgi lo to-to kooy celcelo njûr chuwalta kanaa wacaciŋa. 12 Basaŋa gi du tûkusu gi ta chuwal gi molok ndâŋin lûtture taye gu bitala gu gisiŋa Benyamin ta chuwal mo tarka. 13 Tarka gu tîyarce kûri tîŋa binije îniŋa meren kurnaŋ lerker îniŋa kadan hillem wâlandira.

Yahuza Yusufko tûruji Benyamin ta jam

14 In ken Yahuzata tîyarce mbo Yusuf tindam wâlandiri gu Yusuf ti koy ma toŋo tinde-de wara. Wara-kunuŋ kooy de ûyo taŋam cîciraŋ tûŋ ena. 15 Yusuf du ngo tire, “Ŋgo ru hâbuto in nindo kenayoŋ? Ama ûyom nûtiŋa koy bitala mbe gi mbo nosinje ya gu ki kosendoŋ?” in tîrnaŋa.

16 Yahuza du ngo tire, “Igu mi ngo ru mûrantiyon, nene mîni? Ŋgo ken mi hâbuto bîyo mennde mîrniŋtiyon? Mula bîyee mîniŋa ambenjere. Bitala tenen karka gi mbo minta mbo gê de majirii kîniŋa mûti” in tîrnaŋa. 17 Yusuf du ngo tire, “Lala, ama wî noŋ ninda agende! Bitala gu

tenen arka gi ti de maji mbe tûti. Ki tuu wî du kallakandi mbo de kake baba kîni tindam” in tîrnaņa.

18 Yahuza du Yusuf tindam munje kar ŋgo tire, “Nene mbe, maņ de firawn noņ ge. Ndâsirnan andele-ken kano âwuran. 19 Mi gîlaņ mara-gim, maņ ŋgo ru âmbaņkarna, ‘Baba kîni nîjiri yoņ ? Lîyarko tu keneyoņ ?’ in rînaņa, 20 mi du ŋgo mîrnaņa, ‘Baba mîni tinde, kâddi tûka. Mîyarko tu sibino koy mene, daņa kû de tuņaana yen tiro nîyembo toņoņe. Da tam tîle de tiriņa. Tîyar tu gi du tîya’ in mîrnaņa. 21 Maņ ŋgo rînaņa, ‘Kaka kanaren kogi mbem mbo âkal !’ in rînaņa. 22 Mi du ŋgo mîrnaņa, ‘Kima igi saņan baba mîni telin tartiyoņ ? Baba mînu le taran baba mîni tîti’ in mîrnaņa. 23 Maņ du ŋgo rînaņa, ‘Lîyar kîni sibina gi kinta mbo tarndan, kinta mbo dut koy mûranndiye’ in rînaņa.

24 “Hâgudu mi baba mîni tindam mâlana-gim maņ rînaņa ila kooy de mindila. 25 Neti manaņa ila ônoda-gim hâkkoy baba mîni ‘Kake ŋetu korona amba nare !’ tirnen, mi du ŋgo mire, 26 ‘Saņan mîyar sibina gu le makndiye. Dala Masir ta gi mbo tiro manaņda-ken dut koy minta mbo tûranndiye’ in mirnen, 27 baba mîni du ŋgo tire, ‘Ki mûco mbe Rahil kimiņ mbara de tuņaana gu jek kose. 28 Tu gi tiyana, hâbuto tiņanoņ awosende. 29 Hâgudu tu gu koy kul kanaņto kinnde. Kayin bûrim nûka tinda-ken, daņakandi mbe mbo nîki-de lî gani ka nîsana inda-gim ati’ baba mîni in tîrnaņa. 30 Ŋgo ken hassa kima gu le baba mbe tindam atiyoņ ? Ti kima gi kede saņan tindendiye. 31 Kima gu minta mbo gê tâlanndan baba

mîni tîti. Nîki-de tîyan koy, mi de muya ye. 32 Kima gu baba mîni koroo mbeñ mo tela. Ama baba mînu ñgo ârnaña, ‘Kima gu nda alandirnda-ken amboro de ândibin ! Tebet anda mbo kooy ama de bîye ye’ in ârnaña.

33 “Dala mîni, hâgu ama mbûruji, kima gi ta ganim maji nda âwu-ken, tiro du le-ken tîyarce mbo gê tate. 34 Kima gi taknda-ken baba mbe tindam sajan âlanndiye. Ama ko baba mbe inko away tir-ken aserndiye” Yahuza in tîrnaña.

Yusuf tîyarce taña tunusunjuri

45 1 In ken Yusuf tôliñto tinnden, ka esere-ken tôliñto îya ru ka wo ñgo tire, “Ka tuu ila kooy tîñi !” in tirnen ka kooy îña, ti tîyarce mbo de iriña-kodo tîyarce wo tunusunjurna. 2 In ken kurnañ tôri. Nîyembo tôrin Masiriyinta koy kinañu, kûre-de tañi Firawn tam koy ininaña.

3 Lôrisin le Yusuf tîyarce wo ñgo tire, “Ama de lo Yusuf ye. Baba mbe lîjiru tindoñ ?” in tîrnaña, yagun tîyarce kûri tîña sajan ûrende. Yusuf du ñgo tire, 4 “Ama andam munje de kare !” in tirnen, i du ti tindam munje de wara. Hâgudu ñgo tire, “Ama Yusuf lîyar kîni gi ye, ki maji noñ ndîñ amborona Masir mo ambanara. 5 Ki ndîñ amborona-gim ambanara, yagun kuran kûngurtarnan ! Mula kinta molok gîlañ andejebena-gim ara, ka kooy îsanndite ta jam. 6 Wâci tara-kunuñ sininta mbara de tene, ûyom koy sininta tur wâcu de mindeti. Ka sajan ndîso oyendiye. 7 Mula kinta

molok gîlaŋ andejebena, kallakandi mbo dîgo tîŋ ki dîriyo riŋ kunudndite ta jam. 8 Ki lo gim ambanarndaye, Mula lo andanara, nar kâddu ândusa, sultan firawn gi koy amboro ândaŋkarni-kede hâbutuu in tigendaye, taŋi tam kooy ama de kâddi ye, Masir mo kooy ama de kâddi ye. 9 Hâgu celcelo kaka baba mbe gu ŋgo ru ndili ya, ‘Kima na Yusufko marka ŋgo tire, ‘Mula dar Masir mo kooy kâddu ândusa ande. Mal-mal kenan celcelo ama andam kare! 10 Kara dar Jasan uri-gim kuŋuŋa amboro mbo munje sêyi, mboro mbo kimiŋ naŋa mbo, kimiŋ naŋa nîŋ kimiŋ mbo, dee mbo tîce mbo malta kîniŋa mbo kooy. 11 Gani gim de mboro mbo kimiŋ naŋa mbo malta naŋa mbo koy ŋetu kîmbi-ken, malta kîniŋa onodnite. Ūyom koy wâcu de sininta tur muŋunti’ baba mînu in ru ndili!” Yusuf in tîrnaŋa.

12 Hâgudu Yusuf hâkkoy ŋgo tire, “Benyamin mbo kinta mbo kooy ambeseren nûre gi de lo, ama Yusuf ye. 13 Kaka baba mbo ama Masir mo kâddikandi mbe anda gu ndili, kesere îwi mbo de ndili. Kaka celcelo de baba mbe gu mba nare!” in tîrnaŋa. 14 Hâgudu Yusuf tîyar ta Benyaminko mil-mil ken tîrin, Benyamin ti du koy Yusufko mil-mil ken tîri. 15 Yusuf lôru tîyarce tuu ila wo koy mil-mil tena, in ena-kunuŋ tîyarce ila koy lôrisin le sa riya wândaŋina.

16 In ken taŋi firawn gi tam koy Yusuf taŋ tîyarce Masir mo wara gu inaŋa-kunuŋ, firawn gi mbo basaŋa taŋa mbo kooy de oŋoŋina. 17 Firawn gi Yusufko ŋgo tire, “Lîyarce naŋa ndilin, lerker îniŋa wadana dar Kanan waka 18 baba

kîni mbo kimiñ îniña mbo dar Masir mo wanaren gani kallam munduñuñni. Gani suro wâkayto kallo nene-gim nuñ hâbutoo kallaa de ineti. 19 Lîyarce wo koy ndil, tîrimbilta kâddinjar beri iciñge ila wo ula waka, mûco îniña mbo kimiñ îniña mbo baba kîni mbo kooy ula warte. 20 Mamunta le waran koy înikiyar, waran dar Masir mo mamunta nîyembo kallaa warkiti” firawn gi in tîrñaña.

Yakub tañ kimiñ Kanan wâlani-gim

21 In ken Yakub tañ kimiñ Yusuf tîrñaña noñ de ena. Sultan firawn gi tîrñaña noñ Yusuf tîrimbilta beri iciñge ila wo nû hâgudu jatta mbo 22 atin binije mbo tûña, Benyaminko du binije tur mbo riyalta fuddañ 300 tûña. 23 Hâgudu lerker 10 hâbutuu numañee Masir taña kadan hâgudu lerker tuu 10 gemeta mbo âbbon mbo jatta tuu mbo koy kadan baba tam tenjebena. 24 Hâgudu tîyarce molok tindana gi “Bûrtim kânikan!” ru tindila waka.

25 In ken kurnañ Masir molok ñjara, kiye-de dar Kanan gani baba îni Yakub tindam lukuñuñ 26 ngo ire, “Mi Yusuf tinden marka! Dar Masir mo dala kû tinde” in îrñaña, Yakub du kûru njuñña kû kana îni gu naso tîbinnde. 27 Yagun i Yusuf tûrana ila kooy de indila, hâgudu tîrimbilta beri iciñge ila wo Yusuf makatarko entin tenjebena ila tîkala-kunuñ kûri ta kîrima tûka. 28 Hâgudu Yakub ngo tire, “Kima mbe Yusuf lîjiru tindoñ? Hâddiye hâgu ama ngo artiyon: Ama ti tindam ate de ye, ma ây-kede ko kima mbe gu âkalti!” in tîrñaña.

Yakub sutu ta mbo Masir mo waye

46 ① In ken Yakub Israyil uri gi ta mamunta îniņa kooy kul waye, gani Birsaba uri-gim waka, Yakub fariņu ken baba ta Isag ta Mulam sadako nda tena. ② Kusaņ tûka Yakub tindam Mula nda lîjiņar ņgo tire, “Yakub, Yakub” tirnen, Yakub du “Nam” tirnen, ③ Mula du ņgo tire, “Ama baba na Isag ta Mula ye. Gate gu gurakan, Masir mo ko! Ây ama mboro dîriye kâddi ta ûwa mbûsti. ④ Ama de Masir mbananți, ama de Kanan mo mbalandirti. Hâgudu lîyan koy Yusuf de ûyo fut ndenti” Mula in tîrnaņa.

⑤ In ken Yakubta celcelo de hille Birsaba molok urnaņa. Yakub taņ kimiņ baba îni mbo mûcoo mbo kimiņ sibinaa mbo kooy tîrimbilta firawn gi tenjebena ilam nunduņuņ waye. ⑥ Malta îniņa mbo mamunta îniņa dar Kanan mo ken enerniņ ila mbo kooy de kul waye. In ken Yakub kimiņ taņa mbo kimiņ taņa nîņ kimiņ mbo kooy de rukun Masir mo waka. ⑦ In ninda mbo Yakub kimiņ taņa mbeli mbo kâli mbo hâgudu kimiņ taņa nîņ kimiņ mbo, dîriyo kooy de Masir mo ukuņuņa.

Yakubta Jasan kar uņuņi

⑧ In ken Yakub Yahuzawo ûyom tenjebena ko bûrti dar Jasan wâkaye gu Yusufko tâņkarnin tindilteyan taka. In ken Yakub kimiņ taņa mbo Jasan mo ukuņuņa-gim ⑨ Yusuf tîrimbil ta gu nucun ņuņ baba to tandalni kaken, baba to tîkala-kunuņ kârîņ ko mil-mil ken lôru

de kâddu tindena. 30 Yakub du ngo tire, “Hâgu mboro nîjiru mbarku mbîkala-molok ama âyan koy hâddiye” in tîrnaña.

31 Yusuf tîyarce mbo ka baba ta ta tañi taña mbo ngo tire, “Ama aka-ken firawn gu ngo ru andilti, ‘Baba mbe mîyarce mbeña mbo kimiñ îniña mbo kooy dar Kanan nindirniñ ila ama andam wara. 32 I malta dee mbo tîce mbo nenee ye, malta îniña mbo mamunta îniña mbo kooy kul wara’ ârnañti. 33 Hâgudu ûyomko firawn gi kunduruñ kândañkarnu ‘Ŋgâri nige koñ?’ tira-ken, 34 ngo rînañi ya, ‘Nene mîni, mi ûwañ mîniña molok malta nîñ nenee me’ in rînañi, in ninda mbo firawn gi dar Jasan kendelin ñuñ kindeti, Masiriyinta malta nene wo nijista ye ru îya ira gi ta jam” Yusuf in tîrnaña.

Firawn Yakubko ganu tûña-gim

47

1 In ken Yusuf gani firawn gi tinda-gim ko ngo tire, “Baba mbe mbo mîyarce mbeña mbo, hâgudu dee îniña mbo tîce îniña mbo hâbutoo îniña kooy kul dar Kanan molok kar dar Jasan mo ûnjura” in tîrnaña. 2 Yusuf tîyarce taña molok tur kul nañ firawn gu tonosiña. 3 Firawn gi du ngo tire, “Ki ngâri nige koñ?” tirnen, i du ngo ire, “Nene mîni, mi ûwañ mîniña molok malta nîñ nenee me” in rînañ. 4 hâkkoy ngo ire, “Dar mîni Kanan mo wâci kâddi tûka, malta koy inetiñ kûyen, in ken mi dar gim gemañ lo mara. Nene mîni, dar Jasan mo ambelin muñuñni” in îrnaña. 5-6 Firawn gi du Yusufko ngo tire, “Dar Masir gi kooy koroo naña mo

ye. Baba na mbo lîyarce naña mbo kar mbanarka. Inta wo gani kallo Jasan ta gim jîkala nunduñuñ. Hâgudu lîyarce naña mana tuu nîyembo malta nîndiñeya nosi inda-ken, malta mbeña nîñ kâddinjar sù !” in tîrnaña.

7 Hâgudu Yusuf baba ta Yakubko firawn tindam nañ tonosiña, Yakub du firawn gu salam ken “Mula barko ndîn !” in tîrnaña. 8 Firawn gi du salam irina-kodo ñgo tire, “Mañ sininta ñganna neyoñ ?” tirnen, 9 Yakub du ñgo tire, “Ama sininta 130 ane gu koy ma kiye-de ande. Úwan mbeña noñ ama dabaro âkala, yagun sininta mbeña îniña molok baka ye” in rînañ 10 hâkkoy firawn gu “Mula barko ndîn !” ru tîña.

11 In ken Yusuf baba ta mbo tîyarce taña mbo dar Masir mo tunduñuña. Gani nîyembo kallo Jasan mo caki Ramsis uri-gim firawn gi tindila-gim tûña uñuña. 12 Hâgudu Yusuf baba ta mbo tîyarce taña mbo kimiñ îniña mbo kooy ñetu i inda noñ de tûñji.

Yusuf ta bisara

13 Wâci dar tam kooy nîyembo kâddi tûka, ka Masir mana mbo Kanan mana mbo kooy inetiñ kûyen nîyembo away ire. 14 Yusuf du ka Masir na mbo Kanan na mbo riyalta fuddañ gemeta orona ila kooy toron nañ kûla firawn ta gim tunduña. 15 Riyalta fuddañ dar Masir mbo Kanan mbo kooy ônoda-gim ka Masir taña Yusuf tindam ko ñgo ire, “Ñetu âmbi-ken miñeti sula, riyalta fuddañ ônoda gi ta jam úyo nañam mîsantiyoñ ?” in îrnaña. 16 Yusuf du ñgo tire, “Riyalta fuddañ kîniña ônodan,

malta kîniņa kanaren ñeti mbo mûndurin” in tîrnaņa.

17 In ken ko malta îniņa beri mbo dee mbo tîce mbo lerker mbo Yusuf tindam nêru, ñeti mbo nûnduru ñe-de sene ilu Yusuf awun tena uguya.

18 Hâgudu sene tu gim Masiriyinta Yusuf tindam kar ñgo ire, “Dala mîni, mi mboro hâbuto in mbunurkanndiye. Mi hâbuto in menende, riyalta fuddaņ monoda, malta mîniņa kooy ndîņ mboro mbo morona. Hâgu mi gani mîni mbo de miriņa. 19 Dala mîni, ñetu âmbi-ken miņeti sula, in ninda mbo wâci mbo de ûyo naņam lîsan nôd ganu fero meletiyon? Minta mbo âsuri mîniņa mbo kooy amborona ambindiņe-ken majiri firawn gi taņa mûti, hâgudu joņonda âmbi-ken âsuri moye-ken bûraņ ûkndite” in îrnaņa.

20 In ninda mbo Yusuf âsuri ka Masiriyinta niņa kooy firawn gi taņ torona, nîyembo wâci tûka gi ta jam. In ken gani kooy sultan firawn gi taņ ûka. 21 Hâgudu Yusuf ka wo kooy majiri firawn gi taņa tûsa, dar Masir ta tîna molok tînam. 22 Yagun gani fâkije inda gu de toronnde, inta wo firawn gi alle lok ado katab ken ñetu tûņjin ño inda gi ta jam. In ken gani îniņa ndîņ oronndaye.

23 Hâgudu Yusuf Masiriyinta wo ñgo tire, “Hâgu kinta mbo gani kîniņa mbo komborona sultan firawn gi taņa majiri kûka. Hâgu kinta joņonda kîmbi-ken kaka koye!

24 Yagun kori tûka gemeta koyoņa ila uma koddoriņan kumaņ tur kunduņa, turlaņa gu firawn gu kûņa, as na ila ki kulisite. As na ila ki kula kimiņ kîniņa mbo kiņetiņ mbo joņonda kigetij mbo ye” in tîrnaņa.

25 I du ngo ire, “Mañ dîgo âmbindiñ kallo amba gena. Mi kana ra gu muñuñina, firawn gi taña majiri mûti” in îrnaña.

26 In ninda mbo Yusuf adu nîndu katab ken tîndiñara : Adi ili âsurtu koyoñ koddoriña-ken kômañ tur kundunin turlaña gu firawn gi tulisiteye, yagun âsur fâkije nîña ila de firawn gi taña yande. Adi igi âmin-âmin koy dar Masir mo tindaye.

Yakub ma tî-kede Yusufko tindiri gu

27 In ken Yakub Israyil uri gi ta Masir mo dar Jasan nuñ sêy-de luñar nîyembo kâddur ûka. Gani ili koy îni ye. 28 Yakub gani ilim sininta 17 tuñuna, sininta taña kooy 147 ye.

29 In ken Yakub Israyil uri gi tîto tosiña-kunuñ, kima ta Yusufko kurun ngo tire, “Mañ andoñone-ken kallakandi na tebet ne gu ândinjikala ama mbindiri gu ken : Ama âyan amboro dar Masir mo andimisiñan ! Koro na gu joñi mbem nduña wallahi rînañ ! 30 Âyan koy Masir molok ândindiña turbatta baba mbe nîñam andanaña andimisiñ !” in tîrnaña, Yusuf du ngo tire, “Kalla ye, mañ rîniña noñ de anti” in tîrnaña. 31 Hâkkoy Yakub ngo tire, “Wallahi rînañ !” tirnen, Yusuf du wallahi tîrnaña, Yakub du Mula assu rînañ kara tam tûñ tena.

Yakub kimiñ taña barko nû tîsi

49

1 Inko sêy inda gu Yakub kimiñ taña wo kurun ngo tire, “Kîdiranin kanaa tuu guña kanda

nûtiņa ila kimbindil. ❷ Kimiņ mbeņa, kara kîdirana kanaa mbeņa kinaņi !” in tîrnaņa îdirana.

❷ In ken kimiņ mbeli taņa ila wo kooy barko nû but-buta de sêy sutuņ ûka-ken nda nûtiņa tindila. Îwi sutuņ 12 Israyil taņa nûtiņa ye.

❸ Hâgudu Yakub kimiņ taņa wo ņgo tire, “Ama âyni age. Turbatta babasi mbeņa nîņam ambananğa ambimisiņi, tufu âsurti ûwa mîni Ibrahim alle Afrun Hissiyinta mana molok torona ilim. ❸ Tufu igi, dar Kanan mo âsurti Makfila na gim hille Mamra uri-gim munje ye. Âsurti gu Ibrahim ti Afrun Hissiyinta mana molok ron tula ye, turbatta mîniņa tûte ta jam. ❹ Gani ilim de Ibrahim mbo mûco ta Sara mbo hâgudu kima ta Isag mbo Isag ta mûco Rifga mbo imisiņa, hâgudu ama koy mûco mbe Leya wo aymisiņa. ❺ Tufu mbo âsurti ili mbo kooy Ibrahim ti Hissiyinta molok torona” in tîrnaņa. ❻ In ken Yakub kanaa taņa ente mbo ndil tonoda-kunuņ kara tam dole de tîya.

Yakubko dar Kanan naņ gimisa

50 ❶ Yusuf baba ta tîya-gim mil-mil ken nîyembo tôrisina. ❷ Hâgudu hakimta wo “Baba mbe gu rogoli !” tirnen, i du adi înu ken ndû rogoro ❸ lêleņ 40 urņuna tûrundite ta jam. Kaņgi tîya-ken ndû rogoro biraa kayo-de lêleņ 40 ruņun naņ imisiye. Masiriyinta ila buruņ Yakub taņ ne lêleņ 70 uņuna.

❹ In ken buruņ uduna Yusuf du basanğa taņi firawn gi tam ninda ila wo kuruņ ņgo tire, “Ki amboņone-ken

kaka firawn gu ngo ru ndili ya, ⁵ ‘Amboro baba mbe t̄yi-gim wallahi ândindirnaŋ ngo t̄rnaŋa, ‘Dar Kanan mo andanaŋa andimisiŋ turba ûwa m̄ni torona-gim’ in t̄rnaŋa. Andejebenin, ama hasa baba mbe gu dar Kanan mo anaŋa aymisiŋa âlandir’ firawn gu in ru ndili !” Yusuf in t̄rnaŋa.

⁶ Basaŋa ila ko firawn gu ndil Yusuf tindam l̄ndir ngo ire, “Firawn gi ngo t̄rnaŋa, ‘Kalla ye, gaka baba na gu gimisiŋa l̄ndir, baba nam wallahi r̄naŋa noŋ de” firawn gi in t̄rnaŋa ru Yusufko indila.

⁷ In ken Yusuf baba to timisiŋ kul tayin, jamata firawn taŋa mbo basaŋa taŋi firawn gi tam ninda ila mbo kâddinjar dar Masir taŋa mbo ⁸ hâgudu Yusuf ta taŋim ninda ila mbo, t̄yarce taŋa mbo babata ta taŋim ninda ila mbo kooy de t̄ran waka. Yagun kimiŋ sibinaa mbo malta mbo de dar Jasan mo le waka. ⁹ T̄rimbiltam niye mbo berim niye mbo kooy Yusufta mbo t̄resin n̄yembo kâddur lo waka.

¹⁰ In ken kiye kaken-de bar Urdun ta gi molok ûyom gani Koldi Atad uri-gim lukuŋuŋ gani ilim n̄yembo ôrisina. Yusufta buruŋ ne-de lêleŋ m̄ari uŋuna baba îni t̄ya ta jam. ¹¹ Kananiyinta dar ilim ninda ila ka ôrin inaŋa-kunuŋ ngo ire, “Igi Masiriyintam n̄yembo l̄ra kâddi t̄ka” in îrnaŋa. Gi ta jam gani ilu Abil Misrayim^z uruŋa. Gani ili bar Urdun molok ûyo mo ye.

---

^z50:11 Kanaa îniŋam Abil Misrayim ira-ken, “Masriyin tam buruŋ” iraye.

12 In ken Yakub tañ kimiñ baba îni tîrnaña noñ de nda ena. 13 Baba înu dar Kanan mo nañ tufu âsurti Makfila na gim hille Mamra uri-gim munje na ilim imisiña. Âsurti gu Ibrahim ti Afrun Hissiyinta mana molok ron tularniye, turbatta îniña tûte ta jam.

14 In ninda mbo Yusufta baba înu kimisiñ Masir mo tîyarce taña mbo hâgudu ka gê waka ila mbo kooy de Masir wâlandira.

Yakub tîya-kodo nûka ye

15 Yusuf tañ tîyarce baba înu nañ kimisiñ wâlandiri-gim, i de ngo ire, “Hâgu Yusuf alle bîyo nda mena ilu ndâyñar minta bîyo amben kaffu tîrinndiyon?” in îrnaña. 16 In ken kañgu tu Yusuf tindam njeben ngo ire, “Baba na ma tî-kede ngo ru ambindila ya, 17 ‘Yusufko ndilin, tîyarce taña alle bîyo nda ena gu kûrim ne hasim tenan’ baba na in tîrnaña. Mi bîyo mena afu amben! Mi Mula baba mîni gi ta gu nda tûñ mige” in îrnaña ru Yusufko tindila. Yusuf du in ru tindila tinaña-kunuñ tôliña.

18 Hâgudu tîyarce taña koy Yusuf tindam kar îyo tañam tûñ ken “Mi majiri naña me” irnen, 19 Yusuf du ngo tire, “Lala, kurakan! Ama Mula yande! 20 Ki hâbuto bîyo mba kento kinndana yagun, Mula bîyee kîniña kallaa mbo tûndula. Âmin-âmin koy kesere gi de ye, ka kâddur dîgo înteyen Mula andanara. 21 Ki hâgu kurakan! Ama kinta mbo kimiñ kîniña mbo koy kîmbibinti” Yusuf in

tîrnaḡa. In ninda mbo Yusuf kano numano tûrana tîyarce kûru wabasiḡa.

22 In ninda mbo Yusuf dar Masir mo tunumba taḡa mbo sêy-de kâddur uḡuna. Yusufko uḡana-molok sininta 110 tuḡuna. 23 Yusuf kima ta Afrayim taḡ kimiḡ nîḡ kimiḡ koy tîkala. Hâgudu Manasa ta kima Makir taḡ kimiḡ koy tîkala. Kimiḡ Makir taḡ alle Yusufko ûḡa rabbu tenaye.

Yusuf taḡ lîsa

24 Inko sêy inda gu Yusuf tîto kosiḡ tîyarce wo kuruḡ ḡgo tire, “Ama âyte ḡi munje de ye. Yagun Mula awun kenden Masir molok kîndindiḡti. Mula alle ûwaḡ kîniḡ Ibrahim mbo Isag mbo hâgudu baba kîni Yakub mbo ḡgo tîrnaḡa, ‘Dar Kananko kinta kîmbiti’ in tîrnaḡarni-gim kandanḡti. Mula tûre ḡi gani ta ye” Yusuf in tîrnaḡa. 25 Hâkkoy ḡgo tire, “Wallahi rînaḡi ! Wakit Mula awun kenden Masir molok kîndindiḡi-ken, ndû mbe gu ḡi molok ndîḡ Dar Kanan mo naḡ ambimisiḡi !” Yusuf in tîrnaḡa. Tîyarce wallahi îrnaḡa.

26 In ken Yusuf sininta 110 ne-de Masir mo tîya, ndû biraa kayo-de roḡol tûrundite ta jam, hâgudu sandugko ken lun unduḡa.

Iḡi mbo kanaa Yusuf taḡa ônoda. Yakub taḡ kimiḡ Israyilinta uri ila Masir mo sininta 400 sêy-de dabaro laḡo-de uḡunti. Hâgudu Mula tîrnaḡa noḡ inta wo Masir molok ndîḡ Dar Kanan mo tanḡti. Iḡu ûyom mîkalti lîjira nâbi Mûsa taḡa mbo.